

ΖΕΡΩΝΟΤ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΙΗ • ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 138 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1995 • ΤΑΜΟΥΖ - ΑΒ 5755

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ

ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Στην εβδομαδιαία πολιτική και οικονομική επιθεώρηση «Πολιτικά Θέματα» δημοσιεύθηκε, στο τεύχος της 17 Φεβρουαρίου 1995 (αριθμός 997), διάλεξη του αειμνήστον Παναγιώτη Κανελλόπουλου, που έγινε τον Σεπτέμβριο του 1966, όταν επισκέφθηκε την Κύπρο ως επίσημος προσκεκλημένος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ή διάλεξη αυτή έγινε στην Παιδαγωγική Ακαδημία της Κύπρου ενώπιον της πολιτικής και πνευματικής ηγεσίας της Μεγάλουντρου. Θέμα της διάλεξης ήταν «Το ιστορικό νόμα των Ελλήνων Εθνούς».

Δημοσιεύονται πιο κάτω τα σχετικά με τις ιστορικές σχέσεις Ελλήνων και Ισραηλιτών τμήματα της ιστορικής αυτής διάλεξης.

M. Κωνσταντίνης

ΕΝΩΠΙΟΝ ΣΑΣ, Έλληνες της Κύπρου, ενόμισα ότι θα 'πρέπε να πράξω ό,τι δεν έχω πράξει ως τώρα. Θα επιχειρήσω να προσεγγίσω με το Λόγο το μέγα νόμα που ζει μέσα σας, εκείνο που τουλάχιστον τρεις χιλιάδες χρόνια δε νικήθηκε από κανένα θάνατο, από κανένα κατακλυσμό, από κανένα νόμο και καμιάν οργή της ιστορίας.

ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΙ είναι και άλλοι λαοί στον κόσμο. Όλοι, βέβαια, έχουν πανάρχαιες φύσεις. Δεν υπάρχει άνθρωπος που να μην κατάγεται από τον Αδάμ. Άλλα πόσοι είναι σήμερα οι λαοί που η μνήμη τους βιθύζεται σε περισσότερα από δύο χιλιάδες χρόνια; Δεν είναι πολλοί, αλλά υπάρχουν. Είναι οι Κινέζοι και οι Ινδοί. Είναι και ο Ισραήλ.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ Αιγύπτιοι, που ο Λόγος τους - όπως διατηρήθηκε σε επιγραφές των Πυραμίδων ή στο Βιβλίο των Νεκρών - μας γνωρίζει πολλές χιλιάδες χρόνια πίσω, αν δεν έπαναν κάποτε να υπάρχουν. Κάποτε σημειώθηκε στη μνήμη τους το μοιραίο και τελεσίδικο φήγμα. Η μνήμη - όχι το αίμα - είναι ο μέγας κρίκος που εξασφαλίζει την ενότητα και τη συνέχεια. Από τους λαούς της Μέσης Ανατολής μόνον ο Ισραήλ δεν έπαθε κανένα φήγμα στη μνήμη του.

ΜΕ ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ η σύγκριση του «Έλληνικού» είναι όχι μόνο νοητή, αλλά και αναγκαία. Με τη σύγκριση αυτή θ' αρχίσω μάλιστα να διευκρινίζω το ειδικό - μοναδικό - νόμα του «Έλληνικού». Ο Ισραήλ κράτησε τη συνοχή του (για ειδικούς λόγους και την βιολογική ακεραι-

ότητά του που, όπως είπαμε, δεν είναι απαραίτητο στοχεύει της συνοχής και συνέχειας) από τον καιρό που βρήκε τη λεπτική της αποκυριακότητα η «Γένεσις», το πρώτο βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης. Ειδικότερα, όμως η «Εξόδος» είναι για τους Ιουδαίους ό,τι είναι για το γένος των Ελλήνων η «Ιλιάς». Εδώ - στην «Έξοδο» - γίνεται η συνειδητοποίηση της αποστολής του Ισραήλ επί της γης με αντίστοιχα, σε σύγκριση με την Ιλιάδα, τα βασικά σημεία και στοιχεία. Οι Ιουδαίοι ελευθερώνονται και επιστρέφουν στη γη τους. Οι Αχαιοί - η μνήμη του Ομήρου μας γνωρίζει σε μιαν εποχή προγενέστερη από την κάθιση των Δωριέων - ξεκινούν από τη γη τους για να τιμωρήσουν και να υποδουλώσουν έναν άλλο λαό. Άλλα εμφανίζουν τον εχθρό τους υπό την προστασία μιας μερίδας των δικών τους Ολυμπίων θεών. Μολονότι η πρόθεση των Αχαιών προβάλλει - όχι, όμως, απόκλητα - ως πρόθεση κατακτητική, δείχνουν μια πρωτότυπη ιδεολογική ανεκτικότητα. Δεν τη δείχνουν, βέβαια, στην πράξη. Το Ίλιον το αφάνισαν. Άλλα χάρισαν στους Τρώες - η δωρεά αυτή ήταν πολύ πλούσια - τον Άρη, τη Λητώ, την Αφροδίτη, την Αρτέμιδα, τον Απόλλωνα, κρατώντας για τον εαυτό τους την Ήρα, την Αθηνά, τον Ποσειδώνα, τον Ερμή, τον Ήφαιστο. Το περιστατικό τούτο δεν είναι διόλου ασήμιαντο. Τον Δία μάλιστα, τον αφήκαν να 'ναι λίγο ή πολύ αμέτοχος. Έτσι γεννήθηκε στον κόσμο - αδιάφορο αν μόνο συμβολικά και όχι στην πράξη - η αμερικαληγρία, εκείνη που πολύ αργότερα, μιλώντας

Συνέχεια στη σελ. 18

ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Από 9 έως 14 Μαΐου 1995 ο Οικουμενικός Πατριαρχής της Ορθόδοξης Εκκλησίας κ.κ. Βαρθολομαίος επεσκέψθη επίσημα το Ισραήλ. Στη φωτογραφία ο Παναγιώτας στο Ίδρυμα Γιαντ Βασέμ.

Οι Εβραίοι, οι Έλληνες και ο αντισημιτισμός

Της κας ΑΝΝΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ΤΗΝ ΑΦΟΡΜΗ για το κείμενό μου αυτό έδωσε η περίβολη πλέον εκπομπή του Γιάννη Πρετεντέρη το βράδυ της Πέμπτης 11-5-95, που είχε ως θέμα τα φανόμενα του εθνικισμού, του φασισμού, του φασισμού και του αντισημιτισμού (ανθεβραϊσμού, ορθότερα γιατί Σημίτες είναι και οι Άραβες). Θα αφήσω ασχολίαστα τους μετέχοντες στη συζήτηση και το κλίμα της εκπομπής γενικά, γιατί η παρουσία και το διανοητικό ανάστημα ορισμένων πρέπει να έπεισε και τους πιο δύσπιστους ότι δυνατός δεν διδασκόμαστε από την (πρόσφατη) ιστορία. Πρέπει όμως να επισημανθεί το πως ορισμένοι αρνητές της δημοκρατίας, του πλουσιαρισμού, της ισότητας και του φιλέλευθερισμού (με την πολιτική σημασία του δρού) επικαλούνται αυτή ακριβώς την «ξεπερασμένη» δημοκρατία για να τους επιτρέψει να την καταλύσουν. Το μόνο γενικό σχόλιο που θα ήθελα να κάνω είναι το εξής: αποφύ πώς υπάρχουν ακόμη Έλληνες, οι οποίοι μάλιστα θεωρούν τους εαυτούς τους «υπερφατιώτες», που μετά από τόσες διώξεις, σφαγές, εκπατρισμούς και κάθε είδους καταπίεση του εθνους μας ανά τους αιώνες και μέχρι σήμερα, αποφύ, επαναλαμβάνουν, πού βρίσκουν το θράσος και την ασέβεια να επικροτούν και να υποστηρίζουν ολοκληρωτικές απόψεις. Είδαμε συνήγορους και - ουσιαστικά απολογητές και υπερασπιστές - του φασισμού και του φασισμού από τον Μεταξά και το Ναζισμό έως την επτάχρονη χούντα. Όσο κι αν προσπαθούν να παραπλανήσουν και να επενδύσουν το «στληρό» ολοκληρωτισμό τους με δήθεν αποκρύπτεις παλαιότερων φαινομένων και φαινομενική υποταγή στη δημοκρατία, φτάνει μια φορά να τους δεις, μια φορά να τους ακούσεις για να αντιληφθείς το τι πραγματικά είναι - τι δεν έπαγαν ποτέ να είναι. Η μοχληρότητα, η κακία και ο φανατισμός στο βλέμμα, τη φωνή, τη διάθεση πολύ λιγό καταφέρνουν να αποκριθούν. Σκέφτεται κανείς (και με την εμπειρία τις παρελθόντος): φαντάσου να έρθεις ποτέ στο έλεος τους, να είσαι εσύ ο αντίθετος στην παντοκρατορία τους. Θα σε μεταχειριστούν, άφαγε, δημοκρατικά όπως αξιώνουν να τους μεταχειρίζονται σήμερα ή θα ακολουθήσουν το φυσικό τους δρόμο των διώξεων, των βιαιοτήτων, των στρατοπέδων και της ωμής καταστολής; Υπάρχει κάτι που να μας πείθει για το αντίθετο; Πιστεύω πως όχι. Γι' αυτό και ακούω με μεγάλη ανησυχία όλους αυτούς που νυχτημερόν μας βομβαρδίζουν με την τεράστια κρίση που μαστίζει τη χώρα, την αναξιότητα των πολιτικών, την ιδέα ότι όλοι ίδιοι είναι, «ότι δεν υπάρχει διέξοδος, ότι χρειάζεται κάποιος «σωτήρας» να μας σώσει...». Και σκέπτομαι πως πράγματι είμαστε περίεργος - για να μην πω τίποτε άλλο - λώρ. Είκοσι μόλις χρόνια μετά το τέλος της υποτιθέμενης «σωτηρίας» μας, ακόμη δεν βάλλαμε μυαλό. Μετά το τεράστιο πισωγύρισμα της χώρας, την τραγωδία της Κύπρου, τον εξεντελισμό διεθνώς της Ελλάδας που από «μητέρα της δημοκρατίας» απέκτησε μια τριτοκομική δικτατορία, μετά από όλα αυτά δικαιούμαι να αξιώσω

να μην επιτρέψει ποτέ η - προφίληματική έστω - δημοκρατία μας στους επόδιους δικτατορίσκους να στρώσουν κεφάλι. Η αναμφισβήτητη κρίση δεν θα ξεπεραστεί αν καταλύσουμε συλλήφθην όλους τους δημοκρατικούς θεομούς, αν ιστορεύουμε όλους και δύλι, γιατί στην απόρριψη των πάντων ποντάρει ο φασισμός με οποιαδήποτε μορφή, όσο καλά κι αν μασκαρεύεται.

Συμπέραμα: οι Έλληνες δεν δικαιούνται - κυριολεκτικά, δεν δικαιούνται - και λόγω πνευματικής παράδοσης και λόγω ταραχώδους ιστορικής πορείας να υποστηρίζουν και να προσωθούν εξωδημοκρατικές και ολοκληρωτικές απόψεις, χρησιμοποιώντας τα όπια (υπαρχτά) προβλήματα της πατρίδας μας. Σ' αυτό πρέπει να είμαστε απολύτως σύμφωνοι: δεν είναι δυνατόν προφασιζόμενοι τη δημοκρατία και την ελευθερία κάποιοι να αγωνίζονται και να πρεσβεύουν την κατάλυση της.

Επιτρέψτε μου όμως να ασχοληθώ εκτενέστερα με το τελευταίο θέμα που απασχόλησε την εν λόγω εκπομπή. Τον αντισημιτισμό. Κάπου μάλιστα το θέμα επεκτάθηκε στις εν γένει σχέσεις Έλληνων και Εβραίων αρχαίωθεν.

Κατ' αρχήν δεν νομίζω να υπάρχει κανείς που να αμφισβιστεί το γεγονός ότι οι Ελληνοεβραίοι αισθάνονται Έλληνες. Προσωπικά έχω διατυπώσει ότι οι 4.000-5.000 εντομείναντες Εβραίοι - όπως π.χ. και οι 12.000 Αρμένιοι - δεν διαφέρουν σε τίποτε από την κυρίαρχη πλειοψηφία των Ορθόδοξων πατάρ μόνο στη θρησκεία και το δόγμα αντιστούχα. Αμφισβήτηση, μόνο από παρατληφόροφορη, κακή πληροφόρηση ή ηθελμένη κακοπιστία μπορεί να δημιουργηθεί. Αυτή η κακοπιστία έχει οδηγήσει ορισμένους σε αρνητικές κρίσεις ακόμη και για «εντελώς Έλληνες» (κατά την έξωφενη λογική των κυρίων Πλεύρη, Μιχαλολιάκου και λοιπών «υπερέλληνων»). Δείτε τα «αθώα» αστειάκια, την καχιτοφυία και την προσατάληψη, που προσπαθούν να ενστείρουν για τους Βορειοηπειρώτες, τους «Ρωσοπόντιους» (στη Ρωσία ήταν «παλιοέλληνες» εδώ τους βασιτίσαμε Ρώσους!) καθεώς και τις «ανώδυνες» επικρίσεις κατά των Κρητικών, των Μανιατών και άλλων. Δηλαδή όλοι κάτι «ξίτστο» έχοντι να πουν για όλους τους άλλους! Και ας πούμε ότι αυτό είναι ένα (απαράδεκτο, πάντως) εθνικό ελληνικό σπορ.

Το θέμα μας - ο αντισημιτισμός - είναι κάτι διαφορετικό. Είναι μια μορφή φασισμού που στόχο του έχει το εβραϊκό έθνος, όπου κι αν αυτό βρίσκεται. Είναι δηλαδή ένα ιστορικό φαινόμενο εξαπλωμένο διεθνώς. Πρακτικά, οι Εβραίοι έχουν κατηγορηθεί από την αρχαιοτήτα, σχεδόν για όλα τα αινιγγή περιστατικά και τις καταστροφές που συνέβησαν τουλάχιστον στον ειρηνέρη χώρο της Ειρηνίτης και της Μέσης Ανατολής - χωρίς να υπολογίσουμε τις κατηγορίες των τελευταίων δύο αιώνων περὶ «διεθνώς συνωμοσίας»... Προκαταβολικά και για να αποφυγων παρεξηγήσεις δηλώνω ότι ούτε η (μη εβραϊκή) καταγωγή μου ούτε ο χαρακτήρας μου,

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ, ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ

μού επιτρέπουν να γίνω απολογητής ή να διαστρέψω εσκεμμένα διάφορα ιστορικά γεγονότα. Αυτά που θα υποστηρίξω είναι αυστηρά προσωπικές απόψεις θεμελιωμένες πάντως σε ιστορική αναζήτηση και προσωπικές εμπειρίες. Η προσπάθεια για αμεροληφία και αντικειμενικότητα ελπίζω να μην αμφισβήτησε από κανέναν.

Η συνίσταση Ελλήνων και Εβραίων από την αρχαιότητα πιστοποιείται από πολλές πηγές: αρχαιολογικά ενδήματα (επιτύμβιες στήλες, ερείπια αρχαίων Συναγωγών κ.ά.), κείμενα θρησκευτικά (Παλαιά Διαθήκη, Πρόξεις Αποστόλων), ιστορικά (Φιλων, Ιώσηπος κ.ά.), ταξιδιωτικές μαρτυρίες όπως του Ραβίνου Βενιαμίν από την Τουδέλα της Ισπανίας (1173 μ.Χ.) και πολλές άλλες.

Οι διόξεις και ο αποκλεισμός που επέβαλαν στους Εβραίους διάφορες ευρωπαϊκές χώρες καθώς και η Δυτική Εζκλησία είναι γνωστοί γι' αυτό και δεν τους αναφέρω. Είναι επίσης γνωστοί και οι λόγοι αυτών των διωγμών: θρησκευτικός φανατισμός, εμπορικές αντιζηλίες, διάφορες καλλιεργούμενες προσαταληφίες, αλλά και το συνδρομό της εύρεσης του εύκολου θύματος, του αποδομητικού τρόχου.

Είναι επίσης γεγονός ότι παφαδούσιακά, λόγω ιδιοτυχασίας και παρόμιου προβλημάτων, οι Έλληνες - ως έθνος - δεν επέδειξαν ανθεβραϊκή συμπεριφορά. Παρ' όλα αυτά - όπως είναι λογικό - η γειτνίαση και η συνίσταση δημιουργεί αναμφισβήτητα κάποιες τομές. Το προβλήμα είναι αν αυτές οι τομές είναι πρόσκαλες ή μαραζόδοντες, αν δημιουργούνται με επιλογές τρίτων κι αν έχουν μόνιμες επιδράσεις.

Αν ακούσεις ή διαβάσει κάποιος τις «αιτιάσεις» κάποιων γνωστών «υπερέλληνων» εναντίον των Εβραίων, αυτές επικεντρώνονται στα εξής: α) στην αντιληφτη περί επιλεγμένου λαού, β) στην ευθεία προσπάθεια υπονόμευσης του Ελληνισμού και γ) στον ρόλο τους σε διάφορες κρίσιμες εποχές και συγκρίσεις για το ελληνικό έθνος.

Όλα αυτά επενδύονται με την κατάλληλη επιχειρηματολογία - σχετική και άσχετη - και «σερβίρονται» με γαρνιτούρα τις θεωρίες περί καθαρότητος και αιώνιας και αδιάσπαστης συνέχειας του Ελληνισμού. Συνοπτικά - κατ' ανάγκην - κι επειδή πολλά ακούγονται και λέγονται θέλω να σημειώσω τα εξής.

α) Αν δεν κάνω λάθος τα περισσότερα έθνη διακατέχονται από ένα αίσθημα μοναδικότητας κι εκλεκτικότητας - μηδέ του Ελληνικού εξαιρουμένου - προϊόντος της προσπάθειας για την ενότητα και την αυτοσυνειδητοποίησή τους. Μπορεί να είναι ένα είδος ιδιότυπου «φατσισμού», πάντως δεν αποτελεί και ανεξίτηλο στίγμα αν δεν συνοδεύεται από απότελεσμα καταστορικής και διάλινης άλλων λαών στο όνομα μιας «υπέτατης φυλής» (π.χ. η περίπτωση του ναζισμού). Άλλωστε το αίσθημα του ξεχωριστού είχαν και οι αρχαίοι μας πρόγονοι (για να μην πω και οι σύγχρονοι λόγω των επιτευγμάτων των αρχαίων...) έστω κι αν η ονομασία «βάφρασοι» για όλους πλην των ιδίων αποδιδόταν σε πολιτισμικό κι όχι φυλετικό κριτήριο.

β) Η εξύβριση και η υπονόμευση μάς λέγουν αυτοί οι επαγγελματίες «εβραϊολόγοι» ξεκινάντας από την Παλαιά Διαθήκη. Παραβέτουν αποσπάσματα, εδάφια, προτάσεις - ιδιαίτερα από τα βιβλία των Μαζκαραΐων - για να αποδείξουν ότι καλούνται οι Εβραίοι της τότε Παλαιστίνης να εξεγερθούν κατά των «Έλληνων». Δεν εξηγούν όμως ότι μιλούμε για την ελληνιστική εποχή, στα χρόνια των διαδόχων του Μ. Αλε-

ζάνδρου (για τον οποίο - σημειώνω - υπάρχουν θετικότατα σχόλια στην Π. Διαθήκη) και την προσπάθεια αποτίναξης του ξένου ζυγού - του Σύρου βασιλιά Αντίοχου Επιφανούς. Και ποιος ήταν ο Αντίοχος; Ήταν βασιλιάς μιας δυναστείας - των Σελευκιδών - που ίδρυσε ο επίγονος του Μ. Αλεξάνδρου Σέλευκος σχεδόν 150 χρόνια πριν! Η δυναστεία είχε βέβαια «συροποιηθεί», διατηρώντας τα παγκόσμια τόπε πρότυπα της ελληνικής ζωής κι νοοτροπίας. Σε μια εποχή που οι κυρίως Έλληνες του ελλαδικού χώρου υφίσταντο παντοειδείς πλέοντες και είχαν γάστρι μεγάλο μέρος της παλιάς τους λαμψης.

Σεχνούν επίσης να πουν ότι όταν τότε έλεγαν «Έλληνες» δεν εννοούσαν τόσο τους Έλληνες το γένος αλλά τους ελληνιζόντες συντήρηση. Ας μη μιας διαφένει εδώ ότι όλη η ιουδαϊκή ανώτερη τάξη είχε προθύμως ασπαστεί τον διεθνή ελληνικό τρόπο ζωής - εκτός της θρησκείας φυσικά - και γενιές ολόκληρες αρχιερέων είχαν ονόματα όπως Αριστόβιοντος, Μενέλαος, Ιέρων κ.ά. Όσα λοιπόν γράφτηκαν τότε - έστω με κάποιες άκομη φρεσκάριες - γράφτηκαν βάσει των τραγικών γεγονότων της εποχής, για έναν βασιλιά που εισέβαλε στη χώρα τους, τους κατέσφαξε, βεβήλωσε το Ναό τους και προσπάθησε να απαγορέψει τη θρησκεία τους. Δηλαδή ενόψει μιας μαρανής και θολής ελληνικής καταγωγής, θα έπρεπε να τον ευχαριστήσουν κιόλας; Ας είμαστε σοβαροί. Και κάτι τελευταίο και ενδιαφέρον: μεγάλοι Εβραίοι ιστορικοί όπως ο Heinrich Graetz και ο Leopold Zunz έχουν αναγνωρίσει ότι η ευρεία χρονομοποίηση της ελληνικής γλώσσας και η μετάφραση σ' αυτήν ακριβώς τη γλώσσα της Π. Διαθήκης (μεταφραση των εβδομήκοντα) διέσωσε χυρολεκτικά την εθνική και θρησκευτική συνοχή του εβραϊκού έθνους, που εκείνη την εποχή βρισκόταν κάτω από πολλαπλές, διαλυτικές πλέοντες (Ρωμαϊκή κατάκτηση, εξαναγκασμός σε διασπορά κυρίως γύρω απ' τη Μεσόγειο).

γ) Είναι γεγονός ότι από πολύ παλιά οι δύο λαοί είχαν βρεθεί αντιμέτωποι στο πεδίο της οικονομίας. Και αυτό γιατί και οι δύο έχοντας παρόμια χαρακτηριστικά και οντας αναγκασμένοι σε διαποδά από πολύ νωρίς, κατέψυγαν στο μόνο ελεύθερο και αποδοτικό επάγγελμα που μπορούσε να τους εξασφαλίσει εισόδημα και σχετική αντοτέλεια: το εμπόριο. Υπενθυμίζω και το εξής: για πολλούς αιώνες ο Πάπτας είχε απαγορέψει στους μεν Εβραίους να κατέχουν ακίνητη περιουσία, στους δε (Δυτικούς) Χριστιανούς να δανείζουν και να εισπράττουν τόκο. Άρα λοιπόν οι Χριστιανοί στράφηκαν προς τους Εβραίους ως μοναδική πηγή δανεισμού και οι τελευταίοι δημιουργήσαν τη γνωστή παράδοση τους στις χρηματιστηριακές εργασίες. Κάποτε η απαγόρευση ήρθε. Και τι έγινε: Κατηγόρησαν τους Εβραίους για τοκογλυφία από τη μια, και τους κατηγόρησαν και γιατί συναγωνίζονταν τους Χριστιανούς, όταν επετράπη και σ' αυτούς να δανείζουν!

Για να μην μιλήσω για την «αιώνια» κατηγορία περί θεοκτονίας που αποτέλεσε την αφορμή - όποτε ήθελε η εκκλησία ή η κοινωνία εξουσία - για χιλιάδες σφαγές, διώξεις και αποκλεισμούς. Και πολλοί λίγοι iεράρχες μιλησαν για θέματα - ταμπού όπως το ότι ο Ιησούς ήταν Εβραίος κι ενδιαφέρθηκε πρωτίστως για την καταπολέμηση αρνητικών φαινομένων στη δική του θρησκεία, τον Ιουδαϊσμό, το ρόλο του Ιουδαϊκού iεραρχείου που τον έβλεπε ως απειλή της παντοκρατορίας του, την κύρια ειθύνη των Ρωμαίων που ήταν οι αιδια-

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ, ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ

φισβήτητοι κατακτητές και τόσα άλλα. Κι όμως ποτέ δεν φίχθηρε ανάθεμα κατά των Ιταλών (απογόνων του Ποντίου Πιλάτου και των Ρομαίων στρατιωτών) και μάλιστα οι ίδιοι πρωτοστάτησαν, ως καλοί και φανατικοί χριστιανοί, σε ανθεβραύκούς διωγμούς...

Αν και το θέμα θέλει ειλικρινή και αντικειμενικό διάλογο, φανταστείτε να κατηγορούνσαν όλους τους Ελλήνες ανά τους αιώνες για το θάνατο του Σωτηρά - και δεν εξισώνων καταστάσεις ως δείγμα ασέβειας...

Το μέγα γεγονός είναι βέβαια η εγκατάσταση χιλιάδων Εβραίων στην - τότε - Οθωμανική αυτοκρατορία μετά τον εξαναγκασμό τους να εγκαταλείψουν την Ισπανία και την Πορτογαλία (1492, 1497) υπό την πίεση της Ιεράς Εξέτασης. Αυτό έχει δημιουργήσει το έδαφος για άλλημα σφράζη κατηγορία: ότι δηλαδή οι Εβραίοι συνεργάστηκαν και βοήθησαν τους Τούρκους στην εξόντωση του Ελληνισμού. Εδώ πρέπει να εξεταστούν ο λόγος της εύνοιας των Τούρκων προς τους Εβραίους και ο ρόλος τρίτων δυνάμεων.

Είναι γνωστό ότι οι Οθωμανοί - ως Μουσουλμάνοι - θεωρούσαν ότι είχαν λόγο Κορανίου υποχρέωση να σέβονται τους «λαούς της Βίβλου» δηλαδή Εβραίους και Χριστιανούς. Οι ιστορικές και κοινωνικουρομοκύρες συνθήκες έκαναν τους Οθωμανούς να ευνοούν περισσότερο τους Εβραίους χωρίς κατά τους «χριστιανούς αιώνες» της αιώνης τους, τον 15ο και 16ο αιώνα. Γιατί έγινε αυτό; Νομίζω για μια σειρά από λόγους, ανεξάρτητα από το αν ήταν σωστό, ηθικό κ.λπ. σε σέση με τους υπόδουλους Ελλήνες.

Οι Τούρκοι εκμεταλλεύθηκαν το εμπορικό πνεύμα, τη γλωσσομάθεια και την προσαρμοστικότητα των Εβραίων καθώς και το γεγονός ότι δεν είχαν να φοβήθουν τίποτα από αυτούς και τους «χριστιανούς» ως αντίβαρο κατά των Ελλήνων - τους οποίους ήθελαν να αδινατίσουν με κάθε τρόπο - και των διτικών χωρών με τις οποίες βρίσκονταν σε πολεμικό και οικονομικό ανταγωνισμό. Τους Ελλήνες θεωρούσαν μόνιμους εχθρούς λόγω των ιστοριών απατητισμών στα εδάφη όπου κατοικούσαν και είναι φυσικό να χρησιμοποιήσουν κάθε τι που θα διευκολύνε την οικονομική και φυσική τους εξόντωση. Γι' αυτό και καλοδέχτηκαν κυνηγημένους Εβραίους από όλη της Ευρώπη και τους απάλλαξαν από ορισμένα βάρη, όπως τη βαριά φρούριογια και την υποχρέωση να προμηθεύουν παιδιά για την επάνδρωση του στρατού (το γνωστό παιδομάζωμα).

Και είναι αλήθευτα ότι κάποιοι υψηλά ιστάμενοι Εβραίοι για να αποδείξουν ότι αξίζουν αυτών των προνομίων - και για να τα διατηρήσουν βέβαια - βοήθησαν παντοειδώς τους Τούρκους και εναντίον των Ελλήνων και εναντίον ευρωπαϊκών δυνάμεων (π.χ. Ενετών).

Έστω κι αν ακούγεται ψηφορά ή κυνικό τέτοιες συμπεριφορές ακολουθήθηκαν από πολλούς σ' όλη την ιστορία για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Στη δεδομένη εποχή, αυτό απέβη εις βάρος μας. Πάντως οι Ελλήνες δεν ευνοήθηκαν ούτε κι απ' τους Ευρωπαίους Χριστιανούς. Και μάλιστα (όπως έδειξε η καταστροφή της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204) αυτοί συναγωνίστηκαν τους Οθωμανούς στην καταπίεση, τις σφαγές και τις διακρίσεις.

Από τον 17ο αιώνα όμως η Οθωμανική αυτοκρατορία άρχισε να παρουσιάζει σημεία παραφανής. Οι Ελλήνες έμποροι και επιστήμονες κατόρθωσαν να ανέλθουν στα υψηλότερα καλιμάκια της οικονομικής και διοικητικής ιεραρχίας.

Εκμεταλλεύμενοι κι εκείνοι με τη σειρά τους τις διαφοροποιήσεις στη ταση των Ευρωπαϊκών δυνάμεων, πήγαν στα χέρια τους μεγάλη δύναμη. Εδώ - όπως και στην περίπτωση των Εβραίων - μιλούμε για ένα ποσοστό Ελλήνων (Φεναριώτες, κοτζαμπάσηδες) που οικυαστικά συνεργάστηκαν με τους Τούρκους και - υπερασπιζόμενοι τα προσωπικά τους συμφέροντα - εξυπηρέτησαν ως ένα σημείο και γενικότερα ελληνικά συμφέροντα. Οι παλές όμως πικρίες και αντιζημές δεν ξεπεράστηκαν. Είναι βέβαια γνωστό, ιστορικά, το γεγονός ότι κατηγορούμενοι ή διώχθηκαν ολόκληροι λαοί συνέλογκα για αμαρτίες, αποφάσεις ή ενέργειες των πρετών τους ή ενός τμήματος τους. Βάσει αυτής της συνλογικής αντιπάθειας και πικρίας, πολλοί υπόδουλοι Ελλήνες θεωρούνταν τους Εβραίους εν γένει συνεργάτες των Τούρκων εναντίον τους. Στα καθαρά οικονομικά αιτία προστέθηκαν οι συμπεριφορές παρενόχλησης, αλληλούπονούμενος και θορυβευτικόν φανατισμού που ενίσχυσαν το ίδιο τεταμένο κλίμα. Από αυτές τις διαπιστώσεις έως την απαράδεκτη γενίκευση και υποστήριξη ότι οι Ελλήνες το 1821 εξέγερθηκαν και κατά των Εβραίων (!) υπάρχει μεγάλη απόσταση. Γιατί αφενός οι απλοί φριγαδές δεν συμπετέλειαν στις δολοπλοκίες και τον πόλεμο συμφέροντων των ισχυρών (αλλοι αν κάποιες φορές τους φαντάζουν και τους οδηγούνσαν σε πράξεις απορρήτες) κι αφετέρου οιδηγούμαστε στην άποψη ότι ούτε οι «βολεμένοι» Ελλήνες θήλων την επανάσταση.

Υπό την επηρεα των αυτών των αντιθέσεων και του κλίματος κακυπορίας παρουσιάστηκαν ορισμένα ακραία φαινόμενα: από τη μια η συμμετοχή (άμεση ή έψηση) στη γενοκία της θανάτωσης του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε' ορισμένων (για την αρχιψεία 3) Εβραίων, το ανθεβραύκο κήρυγμα του Κοσμά του Αιτωλού, η βοήθεια που προσέφεραν διάφοροι ισχυροί Εβραίοι στους Τούρκους για την κατάπτηση της Ελληνικής Επανάστασης, η σφραγίδα 5.000 Εβραίων (παρά τις αντιρροφούσεις του Κολοκοτρώνη) στην Πελοπόννησο κ.ά. Ολα αυτά θα πρέπει να κριθούν και να αξιολογηθούν στο πλαίσιο και υπό τις συνθήκες της τότε εποχής. Γι' αυτό οι γενικευόμενες είναι επικινδυνές, λανθασμένες αλλά και παραπλανητικές αν λάβουμε υπόψη π.χ. τις εξόντωτικές συγκρουσεις μεταξύ Ελλήνων-Πελοποννήσιων και Ρούμελιων, προσκύτων και κλεφταριματώλων κ.λπ.

Από την άλλη πλευρά δεν θα πρέπει να ξεχνούμε ότι ο μοναδικός ένος θρησκευτικός πρήτης που συμπαραστάθηκε ενεργά στον αγώνα της ανεξαρτησίας ήταν ο αρχιψαφάνιος της Βεστιαλίας στη Γερμανία ο Ελβετός. Σε μια στιγμή που ο ομόθρησκος - και αλλόδοξος - Πάπας δεν βρήκε κάποια λόγια συμπάθειας και μάλιστα έβαλε σε καραντίνα (!) τους επίσημους αντιπροσώπους των μαχομένων Ελλήνων, ο Ελβετός είχε στείλει εγκυπλίους προς όλους τους θρησκευτικούς λειτουργούς της δικαιοδοσίας του προτιθέντος τους να ενισχύσουν ήθικά και υλικά την επανάσταση. Ο δε (Εβραίος) δημιουργόφαρος Ζακ Λαφίτ, με την μεγάλη επιφύλη που ασκούσαν τα γραπτά του στη Γαλλική κοινή γνώμη, ξεσηρωνε πλήθος διαμαρτυρομένων κατά των Τούρκων αιμοτήτων που αξιωνε από τον Γάλλο βασιλιά ενεργό συμπαρασταση υπέρ του απελευθερωτικού μας αγώνα.

Κι ακόμη οι Ιταλοεβραίοι αρχιτέκτονες και μηχανικοί που είχαν μετακληθεί ειδικά για την έργα της αναμόρφωσης της Βιέννης, συμπαραστάθηκαν στους Ελλήνες συναδέλφους τους και απέιχαν από την εργασία τους με αίτημα την αλλαρή

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ, ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ

της σφόδρα ανθελληνικής αυστριακής πολιτικής, παρά τον κίνδυνο να δωρχθούν.

Αυτά ως δείγμα της πραγματικότητας και της αντικειμενικότητας. Και, τελικά, η Ελληνική Επανάσταση υποστηρίζθηκε από όλους εκείνους τους Εβραίους που ανακάλυψαν ότι έχουν τον ίδιο στόχο με τους Ελληνες: τη διαλύση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, έτσι ώστε και οι μεν και οι δέ να κάνουν εθνικά κράτη στην Ελλάδα και την Παλαιστίνη. Οι διεθνείς συνθήκες και τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων επέτρεψαν μόνο στους Έλληνες να πραγματοποιήσουν τη μακραίωνη επιθυμία τους - παρ' ότι το νέο κράτος ήταν εξαιρετικά μικρό και ουσιαστικά υπό καθεστώς ημι-αυτονομίας και κηδεμονίας. Η Ελληνική Επανάσταση, άσκησε μεγάλη επίδραση στον παγκόσμιο - κι ιδιαίτερα ευρωπαϊκό - Εβραϊσμό κι αυτό αποδεικνύεται αν διαβάσετε κανένας γραπτά ανθρώπων που προετοίμασαν αυτό που αργότερα ονομάστηκε Σιωνιστικό κίνημα, κάτι ανάλογο με την εθνική ιδέα και τη λειτουργία της φιλικής εταιρίας - τουνάχιστον έως την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948.

Αλλά και μετά τη δημιουργία του Ελληνικού κράτους και ως τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξαν γεγονότα και καταστάσεις που δοκίμασαν τις ομαλές σχέσεις Ελλήνων-Εβραίων χωρίς όμως να έχουν ευρύτερη απήχηση. Συνήθως δε τρίτοι ήταν εκείνοι και τρίτων συμφέροντα που προσπαθούσαν να δημιουργήσουν φίλη στις σχέσεις των δύο.

Ενδεικτικά αναφέρω χωρίς ιδιαίτερο σχολιασμό ορισμένα χαρακτηριστικά γεγονότα: 1) την περίφημη υπόθεση Πατσίφικο, όπου ο Πορτογαλικής καταγωγής και Αγγλικής υπηρούσης Εβραίος Δαβίδ Πατσίφικο χορηματοποιήθηκε από την Αγγλική Κυβέρνηση ως πρόσδηπα (λόγω κακοποίησής του) επιβολής στην Ελλάδα ενός μακρού ναυτικού αποκλεισμού το 1847, ο οποίος είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο και τις κακουχίες χιλιάδων αποκλεισμένων Ελλήνων. Το όλο θέμα βέβαια με την παραπλανητική προπαγάνδα των Άγριων παρουσιάστηκε ως πρόβλημα ανθεβραϊκής διωξης του Πατσίφικο ως Εβραίου κι όχι ως συγκάλυψη των δικών τους σχεδίων.

2) Τη βοήθεια που πρόσφεραν οι Εβραίοι της Κρήτης και μάλιστα του Ηρακλείου στους επαναστάτες συμπαταρώτες τους Χριστιανούς κατά τη διάρκεια της ηρωικής εξέγερσης του 1866. Οι Εβραίοι του Ηρακλείου λούπον, αγόρασαν τις καμπάνες των εκκλησιών από τους Τούρκους - οι οποίοι τις είχαν αρπάξει βιαίως και με προφανή το σκοπό της βεβήλωσης και του εξετελισμού - και τις έστειλαν στον αρχιλαβίνο Σμύρνης για να τις παραδώσει στον Μητροπολίτη Σμύρνης.
3) Τη δήλωση του τότε υπουργού Εξωτερικών και επιφανούς διεθνώς νομικού Νικ. Πολίτη τον Ιούλιο 1917 ότι η Ελλάδα - στα πλαίσια των Συμμαχιών της δικαιωμάτων - θα υποστήσει με κάθε τρόπο τη δημιουργία Εβραϊκού κράτους στην Παλαιστίνη. Αυτό πέντε ολόκληρους μήνες πριν από την περίφημη δήλωση Μπάλφουρ (Νοε. 1917) με την οποία η Αγγλία δεσμεύόταν για την ίδρυση κράτους - εφόσον είχε υπό την κατοχή της τα εδάφη εκείνα. Κι αν διαβάσει κανένας τα Πρακτικά της Βουλής όταν έγινε η σχετική συζήτηση, θα διαπιστώσει πως το Ελληνικό Κοινοβούλιο, όλες του οι πτέρυγες - δέχθηκαν ευμενώς τη δήλωση Μπάλφουρ κι εκφράστηκαν με θερμά λόγια για το εβραϊκό έθνος και την κοινή πορεία δυσκολιών και αντοχής με το ελληνικό. 4) Τη βοήθεια προς τους διωκόμενους Έλληνες από τους Εβραίους της

Σμύρνης κατά τη Μικρασιατική καταστροφή. Γνωρίζω πολλές περιπτώσεις Ελλήνων που εμπιστεύθηκαν μέσα στο χάος του επιχρατούσε τις περιουσίες τους σε Εβραίους φίλους τους, κι όταν βρέθηκαν ασφαλείς στην Ελλάδα και η κατάσταση εξομαλύνθηκε, τους επιστράφηκαν τα πάντα, ακόμη κι αν οι διασωθέντες είχαν προτρέψει εκείνους τους ανθρώπους να κρατήσουν ένα μέρος ως ενχαριστήριο δώρο. Αυτά σε μια εποχή που το παραπάνω και εν συγχρόνευση ευρισκόμενο ελληνικό κράτος, αγριστρωμένο σε κάποιες παλιές, τραγικές «παλαιοελλαδιτικές» λογικές είχε ψηφίσει νόμο με τον οποίο απαγορεύονταν σε οποιονδήποτε να αποβιβαστεί στην Ελλάδα αν δεν είχε θεωρημένο διαβατήριο!! Κι αυτό γιατί ορισμένοι βολεμένοι στην εξουσία «Ελληνες» δεν ήθελαν να ανατρέπει η καθεστηκία δομή της χώρας με την εισόδημη εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων, «Τουρκόσπορων» όπως τους αποκαλούσαν περιφροντικά!

5) Τα διάφορα μικρά κι μεσαία «πογκόδημα» κατά των Εβραίων κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, παρά την απόλυτη - σχεδόν - αποχή ακόμη και της φασιστικής δικτατορίας Μεταξύ από ληφτή ανθεβραϊκών μετρών. Κάποιες φιλοναζιστικές ομάδες, όμως, δρούσαν - κυρίως στη Μακεδονία - όπως η Τρία Έψιλον κ.ά. και προσπαθούσαν να δημιουργήσουν προβλήματα. Το μόνο που κατάφεραν, μη βρίσκοντας ευρύτερη αποδοχή κι ανταπόκριση - ήταν να επιδιόνται σε πράξεις τρομοκράτησης και ενίστε βίας κατά Εβραίων ή εβραϊκών περιουσιών χωρίς πάντως (κι ευτυχώς) μεγάλες «επιτυχίες».

6) Τη στάση των Ελληνοεβραίων κατά τον πόλεμο 1940-41. Είναι γνωστό ότι όλοι οι στρατεύσιμοι Εβραίοι πήραν μέρος στον πόλεμο με την ίδια αγωνιστική διάθεση που είχαν οι χριστιανοί συμπαταριώτες τους. Κάπου του 13.000 επιστρατεύτηκαν, εκ των οποίων 343 αξιωματικοί, 513 σκοτώθηκαν και 3.743 τραυματίστηκαν. Είναι επίσης γνωστός ο πρωικός θάνατος του (μόνιμου) Συνταγματάρχη Μορδοχαίου Φρούζη, από τη Χαλκίδα, που ως διοικητής του σχεδόν καταδικασμένου λόγω συνθηκών, αποσπάσματος Αώου, ήταν ο πρώτος Έλληνας ανώτερος αξιωματικός που σκοτώθηκε, προσπαθώντας να ανακάψει την προέλαση των επιτιθέμενων ιταλικών στρατευμάτων τον Δεκέμβριο του 1940. Η μετέπειτα τύχη των ομοδήσκων του στην Ελλάδα - όπως και σ' ολόκληρη την Ευρώπη - είναι γνωστή. Το ολοκαύτωμα που υπέστησαν από τους Ναζί κόστισε στην Ελλάδα πάνω από το 85% των Εβραίων της. Και σ' αυτή τη σκοτεινή εποχή είναι πάμποτάλα τα παραδείγματα αλληλεγγύης και βοήθειας των χριστιανών Ελλήνων προς τους Εβραίους Έλληνες.

Ας ομιλειώθει επιτέλεον ότι η Ελλάδα ήταν η πρώτη (και η μόνη εξ όσων γνωρίζω) κατεχόμενη χώρα στην οποία οι κεφαλές της Εκκλησίας (Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός) και της πνευματικής και οικονομικής ζωής (πρόεδρος της Ακαδημίας, πανεπιστημακοί, πρόεδροι επαγγελματικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων) διατυπώναν με ανοικτή και ξεκάθαρη επιστολή τους προς τις αρχές κατοχής (23.3.43) και με μεγάλο προσωπικό κίνδυνο, τη διαμαρτυρία τους για τον ανθεβραϊκό διωγμό και την έκκλησή τους να σταματήσει.

7) Μετά τον πόλεμο, το Ελληνικό κράτος αν και ουσιαστικά υποστήριξε και ενίσχυσε τον αγώνα των Εβραίων για την ίδρυση του Ισραήλ, εν τούτοις στην κρίσιμη ψηφοφορία στον ΟΗΕ για την ίδρυση ανεξάρτητου Εβραϊκού κράτους (1947), ψήφισε εναντίον αυτής, κάτω από την ανησυχία για την τύχη

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ, ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ

των 100.000 Ελλήνων που ζούσαν στην Αίγυπτο. Το επιχείρημα ήταν πειστικό αιώνα και για τους ίδιους τους Εβραίους, δεν έσωσε όμως τελικά τους Αιγυπτιώτες Έλληνες, αφού είναι γνωστή η μοίρα που τους επιφύλαξε το καθεστώς Νάσσερ.

Όλα τα προαναφερθέντα δείχνουν ότι παρ' όλα τα κατά καιρούς προβλήματα και τις επεμβάσεις τρίτων, γενικά οι σχέσεις Ελλήνων και Εβραίων (και ειδικότερο Ελληνοεβραϊών) υπήρξαν καλές. Οι φανατισμοί και οι παρεξηγήσεις κι απ' τις δύναμεις, δεν στάθηκαν ικανοί να διασαλεύσουν το κλίμα μεταξύ τους σε βαθμό ανεξέλεγκτο. Μετατολεικά βέβαια δεν τίθεται καν θέμα κακού κλίματος δεδομένου ότι οι εβραϊκής καταγωγής συμπολίτες μας είναι πλήρως ενωματωμένοι στο ελληνικό γύργεσθαι. Η διατήρηση των εθίμων, της θρησκείας και γενικά μιας ιδιαίτερης κοινότους στα πλαίσια της ευφερφηστής ελληνικής δεν τους διαφοροποιεί περισσότερο από άλλες ομάδες του πληθυσμού που έχουν ιδιαίτερες παραδόσεις και θέμα.

Μένουν μόνο ως θύμβερά απομεινάρια μιας αποτρόπαιας και καταδικασμένης εποχής και ιδεολογίας κάτι κυριοί σαν τους Πλεύρη και Μιχαλολιάκο για να μιας θυμίζουν ότι ορισμένοι δεν διδάσκονται από τίποτα. Όσο κι αν προσπαθούν να μις πείσουν ότι «άλλαξαν», δεν είναι αντισημίτες αλλά «αντισιωνιστές» και άλλα τέτοια, δεν μις πείθουν. Ιδιαίτερα, το τελευταίο δεν το καταλαβαίνω. Τι εννοούν; Οτι θεωρούν συλλήφθην όλους τους Εβραίους όπως γης Σιωνιστές; Οτι ο Σιωνισμός είναι κακός; Οτι η πολιτική του κράτους του Ισραήλ είναι Σιωνιστική; Δεν ξέρω ακριβώς. Το να διαφωνεί κανείς με την πολιτική ενός ξένου κράτους είναι νοητό ιδεολογικά αλλά πρακτικά, αν δεν έχει άμεση επίπτωση σε μας, τι μας ενδιαφέρει; Τι περίεργος «μαύρος διεθνισμός» είναι αυτός; Και ποιος λέει ότι π.χ. όλοι οι Ισραηλινοί συγγραφούν με την εκάστοτε κυρεονητική πολιτική; Γι' αυτό υπάρχουν τα κόμματα και τα πρόσωπα. Εκτός αν ο στόχος είναι να ταυτίσουν αριστούς πολιτική - κράτος - λαό - έθνος με τη «σιωνιστική» πολιτική, με τη διεθνή «σιωνιστική» συνωμοσία... Εποι καλύπτουν το αντισημιτισμό με τον αντισιωνισμό... Αυτό μου φαίνεται τόσο παράλογο όσο να πει ένας π.χ. Αγγλος ότι δεν είναι ανθέληνας αλλά εναντίον της ελληνικής κινέζηντη και της πολιτικής της. Αυτό δεν είχε πει κι ο περιφέρμος εκείνος Δανός υπουργός των Εξωτερικών για το θέμα των Σκοτίων; Λε μην παίζουμε με τις λέξεις λοιπόν. Δικαίωμα κριτικής έχουν όλοι, δικαίωμα υπεριδεολογικής ταυτισης και γενικευόντος δεν έχει κανείς δίκαιος και αντικειμενικός άνθρωπος.

Και κάτι τελευταίο: ειδικά για τους Εβραίους, νομίζω ότι η εξ Ελλήνων κριτική θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη ορισμένα στοιχειώδη. Οτι κι εμείς έχουμε μια ισχυρή διασπορά διατομάρχων ανθρώπων την οποία επικαλούμαστε και της οποίας τη βοήθεια συγχρόνιμη για θέματα άμεσου ενδιαφέροντός μας.

Οτι οι δύο χώρες βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική περιοχή και αντιμετωπίζουν πολλά κοινά προβλήματα, όπως το εχθρικό περιβάλλον, τον ισλαμικό φονταμενταλισμό κ.ά. όντας δύο «οισάεις» δημοκρατίες (έστω με τις ατέλειες της) και ελευθερίας στην ευρύτερη Ανατολή.

Οτι είναι τραγικό σφάλμα να ταυτίζονται οι Εβραίοι της Ελλάδας με το κράτος του Ισραήλ. Οι Ελληνοεβραίοι είναι μεν Ισραηλίτες (=Εβραίοι ως έθνος, Ιουδαίοι ως προς τη θρησκεία) αλλά δεν είναι Ισραηλινοί (=υπέρουσοι του Ισραήλ, μέλη

του Ισραηλινού λαού), είναι μέρος του Ελληνικού λαού. Έθνος και λαός δεν ταυτίζονται. Και δεν πρέπει να υπάρχουν Ελλήνες (και μάλιστα «υπερέλληνες, εθνικιστές» που να επιζητούν αυτή την ταύτιση, γιατί αυτομάτως καθιστούν διεπαφούμενα Ελλήνες της διασποράς (μέλη του Ελληνικού έθνους αλλά και μέρος του λαού των χωρών όπου κατοικούν) ξένους προς εμάς. Υπονοούν δέ ότι δεν υπάρχουν Ελληνοαμερικανοί, Ελληνοαυστραλοί, Ελληνοαγγελικανοί αλλά μόνο Αμερικανοί, Καναδοί και Αργεντινοί! Και φαναστείτε κάθε ένας απ' τους ομογενείς μας να κατηγορείται για την πολιτική που ακολουθεί η Ελλάδα - πρόγραμμα που συμβαίνει αρκετά συχνά! Ας είμαστε λοιπόν προσεκτικοί τουλάχιστον εμεις οι Ελλήνες όταν υποστηρίζουμε τέτοιες απόψεις.

Οσο για την (αφελή) θέση ότι για να είναι κάποιοι φίλοι μας πρέπει να υποστηρίζουμε αριθμός τις θέσεις που υποστηρίζουμε εμεις αδιαφορώντας για τα δικά τους συμφέροντα, αυτή προβάλλεται για να υποστηρίξει ότι το Ισραήλ, (πάλι το Ισραήλ, το ταυτίζουν με τους Ελληνοεβραίους) έχει φιλικές σχέσεις με τη μεγάλη μας αντίταλο, την Τουρκία. Δεν καταλαβαίνω, δηλαδή θα έπρεπε να αξιώνουμε από κάθε κράτος να ακολουθεί τυφλά την πολιτική μας;

Οπως το Ισραήλ έχει φιλικές σχέσεις με την Τουρκία (εφόσον οι Τούρκοι δεν έχουν σημεία τριβής με τους Ισραηλινούς) έτσι κι εμείς έχουμε καλές σχέσεις με τους Αραβές που διάλεκται εχθρικά προς το Ισραήλ.

Στις διεθνείς σχέσεις δεν ισχυει το «ο τριήρος των φίλων μου είναι και δικός μου εχθρός». Και μια τελική παραπομπή: Θα μις ενογχώσε το γεγονός αν ρωτούσαμε έναν Ελληνουούντη ποια χώρα - πέρα της Σουηδίας - συμπαθεί και υποστηρίζει και μις απαντούσα «την Ελλάδα»; Θα το θεωρούσαμε «προδοσία» προς τη Σουηδία; Οχι βέβαια. Γι' αυτό ας μην προσπαθούν να μις πείσουν ορισμένοι ότι είναι κακό οι Εβραίοι της διασποράς να συμπαθούν και - όταν χρειάζεται - να βοηθούν το Ισραήλ. Εκτός αν ενοχλούνται απ' το γεγονός ότι οι Εβραίοι είναι καλύτερα οργανωμένοι, πιο αποτελεσματικοί και κατοχθόνων παρά τις εσωτερικές τους αντιθέσεις να ζητάζουν μια κοινή γραμμή πλεύσης. Αν αυτό είναι το θέμα, υπάρχει λύση: ας αφήσουμε εμεις οι Ελλήνες τις στείρες αντιπαραθέσεις (που πολλές φορές εξάγουμε και στον Ελληνισμό του εξωτερικού), ας σταματήσουμε να ασχολούμαστε με τον μερόδρομο μας (πώς θα διοιστούμε, πώς θα «φέμενε κρατικά κονδύλια, πώς θα καταλάβουμε μια θέση εξουσίας και προνομίων) κι ας ενώσουμε τις δυνάμεις μας για την πρόοδο της Ελλάδας και του ελληνισμού. Ας κλείσουμε τα αυτιά στους κήρουκες του εθνικισμού, του φανατισμού και του απομονωτισμού κι ας ανατινάχισμε στην υπηρεσία των ιδεών αυτών που δόξασαν τους Ελλήνες στην παγκόσμια Ιστορία έστω κι αν πολλές φορές τις πλήρωσαν αριθμία: την ελευθερία, τη δημοκρατία, το μέτρο, την ισοπολιτεία, την ανεκτικότητα, την ελευθερία γνώμης και έκφρασης - η οποία όμως δεν θα ανανει μόλις τα προηγούμενα. Ετσι μόνο θα αντιμετωπίσουμε το φανατισμό και τον παραλογισμό - απ' όπου κι αν προέρχονται.

[Η και Άννα Αποστόλου είναι τελειόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής (Τμήμα Ιστορίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης). Το παραπάνω άρθρο δημοσιεύτηκε στη σημερινή της «Βήμα των αποιδιστών» του Οικονομικού Ταχιδρόμου, 8.6.1995].

Ισραηλιτικά Κοιμητήρια της Κέρκυρας

- Του κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥ

«... ολόκληρος ο περίφρακτος σήμερον ούτος χώρος παρεχωρήθη αμετακλήτως...»

Kατά το 12ο αιώνα ο Ραβίνος Βενιαμίν από την Τουδέλα αναφέρει στην Κέρκυρα την ύπαρξη ενός μόνο Εβραίου. Στα 1267, όταν κυριάρχοι της Κέρκυρας ήταν οι Ανδηγανοί, οι Εβραίοι προέρχονταν από χώρες της βυζαντινής επικράτειας και διακρίνονταν από τους μετέπειτα εγκατασταθέντες με το όνομα «Γραίκοι». Οι «Γραίκοι» ανήκαν στην ομάδα των «Ρωμανιωτών», που κατοικούσε στα ευρωπαϊκά εδάφη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και διακρίνονταν επίσης από τις άλλες ομάδες των «Ασκεναζίμ», των «Σεφαραδίμ» κ.ά.

Εκτός από τους «Γραίκους» αργότερα εγκαταστάθηκαν στην Κέρκυρα και πολλοί Εβραίοι από την περιοχή της Απουλίας (Ν. Ιταλία). Κύματα Πουλιέζων ήλθαν στα 1494, όταν η Νεάπολη καταλήφθηκε από τους Γάλλους. Ανάμεσα σ' αυτούς βρίσκονταν και Σεφαραδίμ οι οποίοι είχαν εκδιωχθεί από την Ισπανία στα 1492.

Κατά την πολιορκία της Κέρκυρας στα 1537 ο εβραϊκός πληθυσμός μειώθηκε πολύ. Στα 1540 ανέγενται εκ νέου, λόγω διώξεων στο βασιλείο της Νεάπολης. Τότε, μαζί με τους Απουλιανούς (που ήταν οι πολυαριθμιότεροι) έρχονται Σεφαραδίμ, Ασκεναζίμ και Λεβαντίνοι (Ρωμανιώτες). Η αριθμητική του Απουλιανού στοιχείου επέβαλε στην παροικία την διάλεκτο του. Όμως δεν μπόρεσαν να ενωθούν με την παλιά Συναγωγή των Γραίκων και αναγκάστηκαν να δημιουργήσουν στα 1551 καινούρια Κοινότητα και Συναγωγή με την ονομασία «Πουλιέζα». Από τότε διατηρούνται οι Εβραίοι της Κέρκυρας σε Γραίκους και Πουλιέζους. Η Συναγωγή που ιδρύθηκε τότε διατηρήθηκε μέχρι το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και καταστράφηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 1943.

Στα 1589, εγκαταστάθηκαν στο νησί πρόωρη Μαράνοι από την Πορτογαλία. Αυτοί δεν μπόρεσαν να δημιουργήσουν δική τους Κοινότητα καθώς με εντολή των Βενετσιάνικων αρχών ενώθηκαν με τους Πουλιέζους.

Το βορειούς άκρο της πόλης (συνοικία «Καμπτέλο») με τα επιθαλάσσια τείχη («Μουράγια»). Εδώ βρισκόταν πριν από αιώνες η Εβραϊκή συνοικία της Κέρκυρας.

Κάθε μια από τις δύο Κοινότητες είχε δικό της Κοιμητήριο και χωριστή Χεβρόν Γκεμιλούτ-Χασαδήμ. Οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο Χεβρών περιγράφονται αναλυτικά στην εργασία του Μιζοράχη⁽¹⁾. Αναφέρονται μόνο ότι στα 1897 σημειώθηκε σοβαρή διένεξη ανάμεσά τους για τον εξής λόγο: Πέθανε στην Κέρκυρα ξένος Εβραίος (από την Ανδριανούπολη) τον οποίο ενταφίασε η Χεβρόν Γραίκα στο νεκροταφείο της, ενώ εφόσον ήταν ξένος χωρίς συγγενείς στην Κέρκυρα, την ταφή του διεκδικούσε η Χεβρόν Πουλιέζα. Μετά το επεισόδιο αυτό, έγινε συμφωνία μεταξύ των δύο Χεβρών το Δεκέμβρη του 1897 και θυμίστηκαν οριστικά παρόμοια ζητήματα.

Στα 1891, μετά τη «Συκοφαντία των αίματος», ενώθηκαν οι δύο κοινότητες Γραίκα και Πουλιέζα σε μία. Δε συνέβη όμως το ίδιο με τις Χεβρών. Έτσι οι απόγονοι των Γραίκων

συνεχίστηκε να θάβονται στο δικό τους νεκροταφείο και οι απόγονοι των Πουλιέζων στο δικό τους. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής όμως, οι νεκροί και των δύο Κοινότητων θάβονταν σε κοινόχρηστο χώρο μεταξύ των δύο νεκροταφείων.

Τα δύο κοιμητήρια βρίσκονταν στο ύψωμα του Αβραμίου. Των Γραίκων πρόσης τη πλαγιά του Νέου Φρουρίου, ενώ το Πουλιέζικο πρόσης την πλευρά του μοναστηριού της Πλατατέρας. Από πότε άρχισε ο χώρος να χρησιμοποιείται δεν έχουμε σαφή στοιχεία. Πιθανόν, μέρος άρχισε να χρησιμοποιείται από τον 16ο αιώνα, ενώ το υπόλοιπο από τις αρχές του 18ου⁽³⁾.

Κατά μία πληροφορία, στα χρόνια των Ανδηγανών, οι εκτελέσεις γίνονταν στο χώρο των ιουδαϊκών νεκροταφείων και ο δήμιος επιλέγονταν από τα μέλη της Κοινότητας⁽²⁾. Πιθανότατα η θέση των κοιμητηρίων που προαναφέραμε διαφέρει από τη θέση που είχε το αρχικό ως το 16ο αιώνα, καθώς τότε αλλάζει η θέση της Εβραϊκής συνοικίας για λόγους οχυρωματικούς. Μάλιστα, ανεξαρκίσιωτη πληροφορία το τοποθετεί στο δυτικό άκρο της

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

σημερινής Εβραϊκής συνοικίας, προς τον προμαχώνα Σαραντάρη.

Στα τελευταία χρόνια της Αγγλοφραντίας έγινε περιτείχιση του Κοιμητηρίου από μονάδα των αγγλικού μηχανικού. Αναφέρει η σχετική απόφαση μεταφρασμένη από τα αγγλικά⁴⁾:

«Αποφασίσασα η Επιτροπή του Ισραηλιτικού Κοιμητηρίου Κερκύρας να προμηθεύσει το ποσόν πεντακοσίων λιρών στερλίνων, προς περιτείχισην του επικευμένου Κοιμητηρίου του (Lunette Meiton) προς το Φρούριον Αβραμίου, το Βασιλικόν Μηχανικόν συνανεί να εκτελέσει την εργασίαν αυτήν, διά πληρωμής γινομένης υπό της Επιτροπής επί τούτο επιφορτισθείσης υπό της Ισραηλιτικής Κοινότητος. Αι πληρωμαι θέλονται λάβει χώραν ανά δευτέραν Παρασκευήν κατά την μίαν ώραν μ.μ. Ο πληρωτής θέλει συμπεριλάβει την προηγηθείσαν Παρασκευήν. Η Ισραηλιτική Επιτροπή συνανεί να χορηγήσει την ξύλειαν ης η αξία ιπτολογίζεται εις λίρας 130, αιτίνες αφαιρεθήσονται εκ του ορθέντος ποσού 500 λιρών συμφωνηθεισών δι' άπασαν την δατάνην.

Η προταθείσα περιτείχισης θέλει εκτείνεσθαι από της αριστεράς αναβάσεως του Φρούριον Αβραμίου, μέχον του τηλεγραφικού πασσάλου επί της οδού εδώθεν, κατ' έκτασιν του δρόμου μέχοι της πρώτης οικίας του Αγίου Ρόκκου και εκείθεν μέχοι του άκρου προς ανατολάς του αντικριτιδώματος του (Lunette Meiton), θέλονται γίνει δύο θυρώνες εισόδου, ο εις επί της δημοσίας οδού και ο έτερος έχων την πρόσοψιν εκ του οπισθίου μέρους του Αγίου Ρόκκου.

Η περιτείχισης θα συνίσταται εξ ενός πασσαλόματος επτά ποδών ύψους, λευκού ελατίου ξύλου κατά σειράς 10 ποδών, κεχυφισμένας διά δρυίνων πασσάλων επί τοιχίσου 3 ποδών ύψους, ο οποίος θα εκτείνεται όλο πέριξ του περιτείχισματος του θεμελίου, επειδή το ήμισυ του τοίχου οφείλει να εκβάλει έξωθεν της επιφανείας του εδάφους.

Οι παραστάδες των θυρώνων έσονται λίθινοι, οι θυρώνες οφείλουν να έχουν ισχυρά σιδηρά παρατήματα και κλείθα και τέλος το πασσάλωμα θα είναι πεπισμένον.

- Σ.Β. Λέβης Επίτροπος και Μέλος της Επιτροπής διά το περιτείχισμα του Κοιμητηρίου

- Α. Βαρούχ Επίτροπος και Μέλος της Επιτροπής
- Μωυσής Μ. Λέβης Μέλος της Επιτροπής
- Ηλίας του Δ. Μόρδου Μέλος της Επιτροπής
- Σωτήρης Ισράκ Μέλος της Επιτροπής
- Ιωσήφ Ν. Αβραάφ Πρεσβύτερος της Συναδελφότητος
- Α. Κολονιμός Μέλος της Επιτροπής

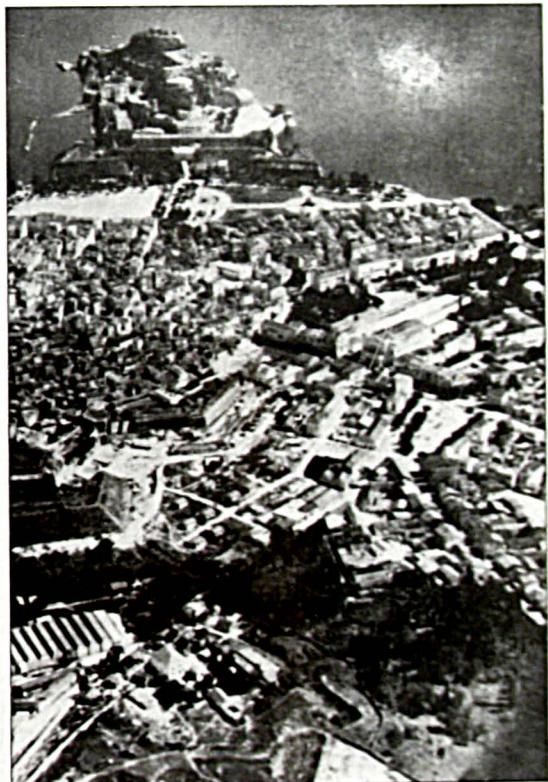
Συνανώ όπως υπό τους όρους ορθέντας επιχειρημή το περιτείχισμα του Ισραηλιτικού Κοιμητηρίου εκ του Διαμερίσματος του Βασιλικού Μηχανικού, υπ' ευθύνην των προειρημένων μερών.

Ιω. Ρέμιον
Ταγματάρχης του Βασ. Μηχ.
9 Μαρτίου 1863

Στη συνέχεια, και αφού έχουν γίνει οι εκσκαφές για τα θεμέλια, ένας κάτοικος της περιοχής πετυχαίνει διακοπή των εργασιών με αιτιολογικό την καταπάτηση ιδιοκτησίας του. Η υπόθεση καταλήγει στο Ειρηνοδικείο και οι εργασίες καθυτερούν μέχρι το Φθινόπωρο.

Στα 1928 ο Σύλλογος Προσφύγων Μακεδονίας-Θράκης «Η Πρόνοια», που είχε ιδρυθεί στην Κέρκυρα πέντε χρόνια ενωπίτερα, ζήτησε από την Ισραηλιτική Κοινότητα να του παραχωρήσει την αρχηγικοποίητη λωρίδα του Κοιμητηρίου μαρτσά στο δημόσιο δρόμο κοντά στο μνηματηρί της Υ.Β. Πλατυτέρας. Σκοπός ήταν να εγκαταστήσει προστριγικά παρατήρημα καθώς ο χώρος που είχε παραχωρηθεί στους πρόσφυγες στο ύψωμα του Αβραμίου δεν επαρκούσε.

Στα 1931 αρχίζει για το Κοιμητήριο μια περιπέτεια που θα διαρκέσει σαράντα ολόκληρα χρόνια. Στις 18 Αγριώντουν ο Νομάρχης Κέρκυρας ζητά από το Διοικητικό Συμβούλιο της Κοινότητας να του προσκομίσει τίτλους ιδιοκτησίας του χώρου. Η αντίτροφη μεταρρηγή για το χώρο που φιλοξένησε πάνω από τέσσερις αιώνες τους νεκρούς της Κοινότητας είχε αρχίσει. Για την ίδια την

Τημία αρχοντογραφίας της πόλης λίγα χρόνια πριν ξεστάστη ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Σε πρώτο πλάνο διακρίνονται από αριστερά προς τα δεξιά: Το γραφοστασίο Ασπιώτη (δεν επάρχεται πια), το κτίριο των Γηροκομείων με προσφτηρικές κατοικίες δίπλα του, το Κοιμητήριο των Γραικών και το Κοιμητήριο των Ποντιακών.

Η νότια είσοδος των σημερινού Ισραηλιτικού Κοιμητηρίου. Η διάκριση ανάμεσα σε Γραικούς και Ποντιέζους δεν υφίσταται πλέον. Το Λατρό του Δαβίδ θυμίζει πάντα την Ιστορία.

Κοινότητα είχε αρχίσει από το 1891 με τη «Συκοφαντία του αίματος» και ολόκληροθήκε το 1944 με το Ολοκαύτωμα.

Στις 7 Σεπτέμβρη, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βίκτωρ Μόρδος ζήτητα από τον Ειρηνοδόκη Κερκύρας να γίνει ένορκη εξέταση μαρτύρων σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς του χώρου του Κοιμητηρίου.

Η εξέταση αυτή έγινε την Τετάρτη 9 Σεπτέμβρη, κατέθηκε στο αρχείο με α.α. 717 και ανέφερε:

«... βεβαιούμεν ότι ολόκληρος ο περιφρακτος χώρος του Ισραηλιτικού Νεκροταφείου ανήκει κατ' απόλυτον και αποκλειστικήν κυριότητα εις την Ισραηλιτικήν Κοινότητα Κερκύρας, την κυριότητα δε ταύτην ανεγνώσιαν προ του έτους 1863 η τότε Κυβερνήσις του Επικινδιαρχικού Πολιτεύματος και άπασαι αι προ ταύτης Κυβερνήσεις από του χρόνου της Ενετοκρατίας εν Κερκύρᾳ, ότι το σπουδαιότερον εκ των καταστικών της κυριότητος εγραφήν παραλειφθέν υπό του Σαββάτου Μινέρβου πτ. Ιεσούνα απωλέσθη, ότι ολόκληρος ο περιφρακτος σήμερον ούτος χώρος παρεχωρήθη αμετακλήτως καθότι κατά επιτακτικόν θρησκευτικόν νόμον δεν επιτρέπεται ούτε η εκταφή ούτε το άνοιγμα των υφισταμένων ταφών. Οι εξημάρτυρες δε Μινέρβος Σάββατο πτ. Ιεσούνα ετών 85 κτηματίας και Τζεζάνας Μάρκος πτ. Ισαάκ ετών 71 εμπορούπαλληλος και Ιάκωβος Κερίδος πτ. Αβραάμ ετών 65 έμπορος γνωρίζομεν ότι ο Σάββατος Μινέρβος παρέλαβε προ εξαετίας παρά του Ιακώβου Κερίδου όστις ως κλη-

ρονόμος του πατρός του Αβραάμ Κερίδου ο οποίος είχε παραλάβει εκ των αρχείων της Ισραηλιτικής Κοινότητος Κερκύρας το καταστικόν έγγραφον δυνάμει του οποίου κατά το έτος 1502 η τότε Ενετική Κυβέρνησις είχε παραδώσει προς Ισραηλιτικήν Κοινότητα Κερκύρας ολόκληρον τον περιφρακτον χώρον και μείζονα τούτου έκτασιν μέχρι της Ιεράς Μονής Πλατυτέρας προς χοήσιν Νεκροταφείου των Ισραηλιτών και επί λόγω κυριότητος λαβούσα εις ανταλλαγήν ολόκληρον την έκτασιν λεγομένην τότε Οβριοβούν όπου και η αρχαιοτάτη της Κερκύρας Συναγωγή είχε την σημερινήν συνοικίαν Καμπιέλου αρχομένης από της κλίμακος της Εκκλησίας Αντιβουνιωτίσσης εχχυνομένην εις ολόκληρον την συνοικίαν Καμπιέλου μέχρι των εκκλησιών Ταξιαρχών ότι εις τον περιφρακτον υν χώρον όπου το Νεκροταφείο ότε παρεχωρήθη εις την κοινότητα και μέρος τούτου ον δεν περιέφραξε η κοινότης κείμενον προς δυσμάς ήτο κατά το πλείστον περιτευμένη άμπελος ότι έκτοτε από του έτους 1502 και δυνάμει του άνω τίτλου ανταλλαγής η κοινότης νέμεται συνεχώς, αταράχως, ειρηνικώς δημοσία και επί λόγω κυριότητος και κατόπιν πάντων των αναγνωρίσεων υφ' υμών των μετά την πτώσιν της Ενετικής Δημοκρατίας Κυβερνήσεων μέχρι της σήμερον προς χοήσιν Νεκροταφείου ότι κατά το έτος 1857 αδεία αντής ταύτης της Αγγλικής Κυβερνήσεως περιεφράχθη το Νεκροταφείον υπό τας υπηρεσίας του μηχανικού του Αγγλικού Στρατού δι' εξόδων της κοινότητος ότι ταύτα βεβαίω εκ παραδόσεως και ο εξημάρτυρος Βαρούχ Σαμουνήλ Μάρκου ετών 51 θρησκευτικός διδάσκαλος και ενθυμούμαι τον θόρυβον όστις εγένετο εκ μέρους του Ιακώβου Κερίδου και των αποτελούντων τότε το συμβούλιον της κοινότητος και του Απουλιανού Ναού Γκεμιλούθ Χασαδήμι για το γεγονός ότι ο Σάββατος Μινέρβος παραλαβών το Έγγραφον τούτο και παραδώσας εις τρίτα πρόσωπα δεν ηδύνηθη να επιστρέψῃ εις τα αρχεία της κοινότητος λόγω απωλείας. Ούτως είναι ο Θεός βοηθός και η Ιερά αυτού Βίβλος.

Εις βεβαίωσιν συνετάγη η παρούσα έκθεσις ήτις αναγνωρισίσα και βεβαιωθείσα υπογράφεται...».

Στις 10 Οκτώβρη η Νομαρχία ζήτηται και πάλι από την Κοινότητα έγγραφα και τίτλους ιδιοκτησίας. Η Κοινότητα απαντά μετά τέσσερις μέρες στέλνοντας εννιά έγγραφα. Όμως...

«... Πλην των τίτλων τούτων υφίστανται και έτεροι, τους οποίους λόγω της υφισταμένης διαιρέσεως μεταξύ των μελών της Ισραηλιτικής Κοινότητος, δεν κατορθώσαμεν να λάβωμεν εις την κατοχήν ημών, όπως συναποστέλλομεν μετά των λοιπών των ευρισκομένων εις το Γραφείον της Κοινότητος, αντίγραφα των οποίων διαβιβάζομεν επί ασήμιου χάρτου προς χοήσιν υπηρεσίας του Δημοσίου».

Για λίγα χρόνια δεν βρίσκουμε σχετικές ειδήσεις, αλλά στις 7 Νοέμβρη 1936 το θέμα συζητείται στη Δημαρχιακή Επιτροπή, στις 11 στο Δημοτικό Συμβούλιο. Οριστική

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

απόφαση παίρνει το Δημοτικό Συμβούλιο (οπότε εκδίδει και σχετικό ψήφισμα) στις 2 Δεκεμβρη της ίδιας χρονιάς:

«Περὶ απαλλοτριώσεως γηπέδου πρὸς ἴδρυσιν νέου Ισοαριθμικού Νεκροταφείου»

Ο κ. Πρόεδρος εισηγείται λέγων ότι, ως και εν τη προηγουμένη συνεδριάσει του Δημοτικού Συμβουλίου ανεκοινώθη, επιβάλλεται κατόπιν της από 6 Ιουνίου ε.ξ. αποφάσεως της Υγειονομικής Επιτροπής η κρούξεις απαλλοτριωτέου του ιδιωτικού κτήματος, του παρά του Προϊσταμένου του Υγειονομικού Κέντρου και κ. Δημάρχου υποδεικνυμένου τοιούτου, παρά το Ιταλικόν Νεκροταφείον, προς μεταφοράν του Ισραηλιτικού Νεκροταφείου, αχροπεινούμένου του σημερινού τοιούτου, όπερ θέλει εξωραϊσθή μεταβιτλόμενον εις άλσος, και παρακαλεί όπως ληφθή η κατά Νόμον απόφασις του Δημοτικού Συμβουλίου, δεδομένου μάλιστα ότι η Δημοτική Αρχή προέβη εις τις δεούσας ενεργείας διά την υπέρ του Δήμου εξασφάλισιν της μεταβιτάσεως της κυριότητος του σημερινού χώρου του Ισοαντιτικού Νεκροταφείου.

Το Δημοτικόν Συμβούλιον, λαβόν γνώσιν της ορθείσης από 6-6-1936 αποφάσεως της Υγειονομικής Επιτροπής και τοιαύτης της Δημαρχιακής Επιτροπής από 7-11-1936 και έχον υπ' όψι το εδάφιον 4 του άρθρου 22 του «Περί Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού του Κράτους» Διατάγματος της 3 Απριλίου 1929, ως και τα άρθρα 48 και 197 του Κώδικος Δημοτικής Νομοθεσίας, ομόφωνον κηρύσσει απαλλοτριωτέον τον, παρά του Προϊσταμένου της Υγειονομικού Κέντρου και του κ. Δημάρχου, υποδεικνύμενον ως καταλληλότερον χώρον διά την ίδρυσιν νέου Ιασοαλιτικού Νεκροταφείου, κείμενον παρά το Ιταλικόν Νεκροταφείον και κατέχόμενον σήμερον παρά του Χρήστου Γογγάκη πτ. Νικολάου, συνολικού εμβαδού μ. τ. 6.314,75 εις ον περιλαμβάνονται και διάφορα ελαιόδενδρα μετά οπωροφόδων τοιούτων συνολικού αριθμού 110, ως λεπτομερώς περιγράφονται εν τω συνταχθέντι παρά του Προϊσταμένου των Τεχνικών υπηρεσιών του Δήμου σχεδιαγράμματι. Εκδίδει δε σχετικόν ψήφισμα υπ' αριθ. 194».

Για ένα διάστημα δεν εντοπίσαμε στοιχεία σχετικά με τη μεταφορά. Η υπόθεση όμως πρέπει να είχε «κολλήσει» όπως φαίνεται από δημοσίευμα του 1939:

«... Το ζήτημα της μεταφοράς του Νεκροταφείου των Ισραηλιτών είναι πλέον καιρός να τελειώσει. Η αντίδρασης, από οποιδήποτε και αν προέρχεται, πολύ δικαιώματος προκαλεί δυσάρεστον εντύπωσιν εις την κοινωνίαν μας. Ο Δήμος μας εξετλήρωσε πλήρως το καθήκον του, πρέπει και η Ισραηλιτική Κοινότης να εκπληρώσει το ιδικόν της. Οι συντολέιται μας Ισραηλίται δεν πρέπει να λησμο-

νούν ότι όλοι οι άλλοι θρησκεύματος Κερκυραίοι τους θεωρούμεν ως γνήσια τέκνα της Ελληνικής Πατριόδος και συνεπώς τρέφομεν δι' αυτούς πραγματικά αδελφικά αισθήματα. Και θα είναι αμαρτία ένα ζήτημα τόσον επουσιώδες να ψυχράνει την αιμοβαίναν εμπιστοσύνην και αγάπη, ο Σοφολ. Αρχιραβίνος, διά τον οποίον πάντες τρέφομεν απεριώριστον σεβασμόν, ας αναλέψει εις τας στιβαράς του χείρας την επιλυσιν του ζητήματος αυτού».

Ηδη όμως έχει ξεσπάσει ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και το θέμα μένει σε αδράνεια. Ακολούθει το Ολοκαύτωμα και ο εξημερισμός της κερδικαϊκής Κοινότητας (σε ποσοστό 90%). Στα κατοπινά χρόνια το Κουμπτήριο υπέστη βανδαλισμούς (αφαιρέθηκαν από αγνώστους επιτύμβιες πλάκες) και ο οριστικός διασανοιονός έγινε πριν 25 περίπου χρόνια οπότε θεμελιώθηκαν τα κτίρια των γενικών λιτερείων της πόλης. Λίγα χρόνια πριν είχε κατασκευαστεί δίπλα το νέο Νοσοκομείο αλλάζοντας τελείως τη φυσιογνωμία της περιοχής. Μόνη ανάμνηση από την παλιά χρήση του χώρου είναι ένα μικρό τμήμα του διασωριστικού τείχους ανάμεσα στο κουμπτήριο των Γραίκων και αυτό των Πουλιέζων. Το νέο Κουμπτήριο έγινε στο σημείο που προβλέπεαν οι αρχιτέκτονες προπολεμικές συνεννοήσεις, δίπλα στο Καθολικό.

[Στοιχεία για την Ισραηλιτική Κοινότητα Κερδυόπας έχουν δημοσιεύθει στα Χρονιά πα τεύχη 20, 22 / σελ. 22, 34/14, 34/27, 58/7, 63, 68/41, 93, 95/25, 96/7, 97/9, 104/19, 107/5, 110/13, 116/3, 120/26, 121/10 και]

131/191

Παραπομπές:

1. Χαριμ μπεν Σεμονέλ. Μιζραχή: *Ιστορικά σημειώσεις της Ισραηλίτικης Κοινότητος Κερκίνας. Αι Χεβρών Γκεμιλούντ Χααδάνια*, Κέονυνα 5708 (1948).

2. William Miller: «Η Φραγκοχριστία στην Ελλάδα 1204-1566», εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1990 (Β' έκδοση).

3. K.X.M. Κυριάκης: «Οδηγός της Νήσου Κερκίνης κ.λ.τ.»,
εγ. Αθηνών 1902.

4. Γ.Α.Κ. - Αρχεία Νομού Κερκύνας - Αρχείο Ιονίου Γερουσίας; Β' Σύνοδος ΙΑ' Κοινοβουλίου. Εγγραφα διαβιβαθέντα υπό της Γερουσίας - Α.φ. 115.

[Εδώ πρέπει ν' αναφερθεί ότι μαζί με τα έγγραφα της Αγριοχατίας υπήρχαν και έγγραφα της περιόδου 1928-1932. Προφανώς τα έγγραφα του 1863 χρησιμοποιήθηκαν όταν άρχισε να συντίθεται η μεταφορά του Κομιητήπου σε άλλο χωρό και μετά τοποθετήθηκαν στη θέση τους μαζί με την καινούρια αλληλογραφία. Τη δεομίδια των έγγραφων αυτών εντάσσει ο τ. Προϊστάμενος του Αρχείου Ιωνίου Γερονικούς κ. Νίκος Ασπιώτης, τον οποίο ευχαριστώ και από τις γραμμές αυτές].

Σχεδιάγραμμα της περιοχής των δύο κοιμητηρίων φτιαγμένο στα 1852. Οι κεντρικοί οδικοί άξονες είναι οι ιδιοί μέχρι σήμερα.

Μνήμη διδακτική του Αλβέρτου Αϊνστάιν

Του κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗ,
Πρότυπη του Πανεπιστημίου Κοζής

Αυτές τις ημέρες συμπληρώθηκαν 40 χρόνια από τον θάνατο του Αλβέρτου Αϊνστάιν. Περισσότερο κάτοικος του Σύμπαντος παρά της Γης, ο Αϊνστάιν άφησε ήρεμα την τελευταία του πνοή στις 18 Απριλίου του 1955, στο Πρίνστον των Ηνωμένων Πολιτειών. Εκεί είχε βρει ανθρώπινο και επιστημονικό καταφύγιο μετά την άνοδο του ναζισμού στη Γερμανία. Τα τελευταία του χρόνια είχε αφοσιωθεί στην ανάζητηση της ενιαίας θεωρίας - όνειρο των φυσικών αποριαποτοίητο - που θα περιέκλειε όλες τις δυνάμεις του Σύμπαντος. «Τον θυμάμαι να δίδει διαλέξεις φρονώντας ένα παλιό ποντίκι μεταξύ των παντόφλες και παντόφλες χωρίς κάλτσες και να μισ μιλά για τον συνδετικό κώδικο που αναζητούσε ανάμεσα στη βαρύτητα και στις δυνάμεις του ηλεκτρομαγνητισμού», γράφει ο J. Bronowski. «Το ποντίκι μεταξύ των παντόφλες, η απέχθεια για τις κάλτσες και παντόφλες δεν αποτελούσαν εκκεντρικότητες. Δεν τον απασχολούσε καθόλου η εγκόσιμη επιτυχία, ο καθυστερησμός ή ο κομιφούμασμός. Μισούσε τον πόλεμο και την υποκρισία, και πάνω απ' όλα μισούσε τον δογματισμό».

Μετά τον θάνατο του - αλλά και όσο ζούσε - κάθε λογής βιβλία, μαρτυρίες και ανέκδοτα συσσωρέθηκαν γύρω από το έργο ή την προσωπική του ζωή. Ισως αυτή είναι πάντοτε η διπλή μοίρα των μεγάλων, της επιστήμης ή της τέχνης. Από τη μια, τη ζωή και το πέρασμά τους από τη ζωή συνοδεύει ο μύθος, το ενδιαφέρον για τα ερωτικά ή τις συνήθειές τους, η συχνή παραποτήση της προσωπικότητας και του έργου τους. Από την άλλη, η παρουσία τους έχει μια διαχρονικότητα, είναι σαν να υπήρχαν από πάντα και να υπάρχουν για πάντα. Φοβούμαστε ότι οι επέτειοι, είτε για έθνη πρόκειται ή για ανθρώπους, περισσότερο από άλλα χρησιμεύουν - σ' αυτό η Ελλάδα έχει ιδιαίτερες επιδόσεις - για υπερβολές και κενούς λόγους, για υποκριτικά αφειδώματα, για την προβολή τη δική μας μάλλον παρά του γεγονότος ή του προσώπου που τιμάται.

Αυτό πάντως που χωρακτήριζε τη σκέψη του Αϊνστάιν ήταν η τόλμη των εφωτημάτων, που, ενώ συχνά φαίνονταν αθώα ή και απλοϊκά, άγριζαν τη φίλα των κατεστημένων ιδεών. Ο Αϊνστάιν δεν επεδίωκε μια μερική απάντηση στα προβλήματα της φυσικής, την υποσημείωση στις θεωρίες της. Επεδίωκε την καινούρια ματιά ή το υπερδύγματο. Με έναν περίεργο τρόπο αίρεται πάνω ή πέρα από τις θεωρητικές βεβαιότητες της στιγμής, αναζητώντας τον δικό του

μίτο, που θα τον οδηγήσει - και την επιστήμη μαζί του - σε ένα πραγματικό ξέφωτο. Είτε η ταχύτητα των φωτός τον απασχολούσε είτε η φύση της βαρύτητας, ο Αϊνστάιν έδιδε την εντύπωση ότι ελάχιστα ενδιαφέρεται για το συγχεούμενο ερώτημα. Αυτό που τον απασχολούσε ήταν το Όλον. «Μου φαίνεται ότι το ανθρώπινο μυαλό πρέπει πρώτα να κατασκευάζει ανεξάρτητα μορφές, πριν να μπορέσει να τις βρει στην πραγματικότητα» έλεγε.

Κατά τα χρόνια της εφηβείας του - ο Αϊνστάιν γεννήθηκε το 1879 - η φυσική βρισκόταν στο απόγειο του θριάμβου της. Η ηλεκτρομαγνητική θεωρία περιέκλειε σε λίγες κομψές εξισώσεις, που ανακάλυψε ο Μάξιμον, τα φαινόμενα του ηλεκτρομαγνητισμού, του μαγνητισμού και τη μεταξύ τους σχέση: ενώ απεδείχνει ότι το φως είναι και αυτό ένα ηλεκτρομαγνητικό κύμα. Από την άλλη, η Νευτώνεια Δυναμική, που είχε ήδη ηλικία δύο αιώνων, περιέγραψε με ακρίβεια τις κινήσεις και τη βαρυτική έλξη των υλικών σωμάτων. «Πατώ σε ώμους γιγάντων», συνήθιζε να λέει ο Αϊνστάιν. Από τους ώμους ωστόσο των γιγάντων αυτών δεν είδε απλώς τις μικρές φωγμές στο κλασικό οικοδόμημα της φυσικής. Όπως συνηθίζουν οι μεγαλοφυνές, ο Αϊνστάιν κατάλαβε ότι το πρόβλημα δεν ήταν στις φωγμές, αλλά στα ίδια τα θεμέλια.

Οι φωγμές στο επιβλητικό οικοδόμημα της φυσικής ήταν χρονίς κάποια ανερμήνευτα πειράματα σχετικά με το φως και τη συμπεριφορά του. Καθώς λοιπόν ο Αϊνστάιν αρχίζει να ασχολείται με το φως - από την ηλικία των 16 χρόνων, μαθητής ακόμη! - ένα ερώτημα τριγνοίζει διαρκώς στο μυαλό του: Πώς θα μοιάζει αν κάποιος τρέχει πίσω από το φως, με την ίδια ταχύτητα; Πώς θα φανεί τότε το ίδιο το φως, ο κόσμος, ένα δολόπιο που κοντά μετρά αδιάφορα τον χρόνο; Είναι αλήθεια ότι η απλότητα των εφωτημάτων ξεγελά αμέσως. Αν όμως οδηγηθούμε από την πείσμα της καθημερινής ζωής, ή ακόμη και από τους νόμους που διατύπωσε ο Νεύτων, η απάντηση στα ερωτήματα πρέπει παράδοξη και χωρίς νόημα. Διότι, αν κάποιος τρέξει με την ταχύτητα του φωτός, το φως θα φανεί ότι σταμάτησε!

Αυτό τουλάχιστον συνάγεται από παρόμοιες εμπειρίες. Ο διπλανός μας επιβάτης στο κάθισμα του τρένου ή του αεροπλάνου, το ίδιο το αεροπλάνο όπου ταξιδεύουμε μας φαίνεται - εκτός αν έχει κακοκαλιά! - ακίνητο, αφού και εμείς συμμετέχουμε στην κίνηση του. Με το φως ωστόσο πρέπει να συμβαίνει κάτιτε λελείως διαφορετικό· διότι

ΜΝΗΜΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΛΒΕΡΤΟΥ ΑΪΝΣΤΑΙΝ

ασφαλώς φως ακίνητο δεν νοείται! Τα ποάγιματα μάλιστα φαίνονται ακόμη πιο παράδοξα αν το νοητικό μας πείραμα επεκταθεί και στον χρόνο. Το ρολόι ενός σιδηροδρομικού σταθμού προφανώς δείχνει την ίδια ώρα είτε ο σταθμάρχης στην πλατφόρμα το συμβουλεύεται είτε ο ταξιδιώτης μέσα στο τρένο. Αν όμως ένας υποθετικός πύργαλος κινείται με την ταχύτητα του φωτός - την κολοσσιαία, δηλαδή, ταχύτητα των 300.000 χλμ. το δευτερόλεπτο! - ο ιδιότυπος επιβάτης του θα βλέπει το ρολόι στη βάση εκτοξεύσεως του πυραύλου να δείχνει πάντα την ώρα αναχωρήσεως. Διότι τα κύματα φωτός που από το ρολόι έφτασαν στα μάτια του θα τον ακολουθούν μονίμως, και τα καινούργια κύματα που ξεκινούν, αφού και αυτά ταξιδεύουν με την ταχύτητα του φωτός, δεν θα τον φτάσουν ποτέ. Ταξιδεύοντας με την ταχύτητα του φωτός ο ταξιδιώτης αποκόπτεται από την πάροδο του χρόνου! Αν είχαμε λοιπόν την ικανότητα να ακολουθήσουμε μία αρχιδία φωτός, ο χρόνος θα σταματούσε ξαφνικά για μας, θα μεναμειει ακίνητο στον χρόνο.

Ασφαλώς δεν ήταν μόνο τα παράδοξα ενός ταξιδιού παρέα με τα φως που οδήγησαν στον Αϊνστάιν στην επληκτική σύλληψη της θεωρίας της σχετικότητας. Η ίταπεξή του αιθέρα, που όλοι θεωρούσαν αναγκαία για τη διάδοση του φωτός, αλλά επίσης η φύση του χρόνου και του χώρου των απασχολούσαν συνεχώς όσο ωρίμαζε επιστημονικά. Μετά από μια πιεστική ζωή σε ένα σχολείο του Μονάχου - το οποίο και ονταστικά εργατάλειψε - ο Αϊνστάιν κατάφερε να εισαχθεί στο Πολυτεχνείο της Ζυρίχης. Τα φοιτητικά του χρόνια κύλησαν αιδιάφορα και χωρίς καμία από τις ικανότητές του να γίνει αντιληπτή. Λίγες από τις παράδοσεις τραβούσαν την προσοχή του. Απ' ότι φαίνεται μάλιστα κατόρθωσε να πάρει πινακίδα διανείζομενος τις σημειώσεις ενός επιμελούς συμφοιτητή του. «Στη φυσική έμαθα γρήγορα να ξεχωρίζω κάθε τι ικανό να οδηγήσει στο θεμελιώδες και να παραμερίζω όσα συσσωρεύονται στο μυαλό και το αποσπούν από την ουσία. Το εμπόδιο ήταν φυσικά ότι έπρεπε να στοιβάξει κανείς πολλά πράγματα

στο κεφάλι του, είτε του άρεσε είτε όχι, για να περάσει τις έξετάσεις», έγραψε ο ίδιος.

Μέσα του εν τούτοις έκαψε πάντα ασύγαστη η ανάρκη της αναζήτησης και της πραγματικής γνώσης. Ξόδευε πολύ από τον χρόνο του διαβάζοντας πρωτότυπα και δύσκολα κείμενα φυσικής και μαθηματικών και, πράγμα ελάχιστα γνωστό, αγαπούσε πολύ να ασχολείται αυτός, ο πατριάρχης των θεωρητικών ιδεών, με τα εργαστήρια και τα πειράματα. Οταν τέλειοσε το Πολυτεχνείο, σε ηλικία 21 χρόνων και μη έχοντας διακριθεί σε τίποτε, αναγκάστηκε να προσληφθεί - ούτε αυτό έγινε εύκολα - στο γραφείο ευρεσιτεχνιών της Βέροντα. Τουλάχιστον εκεί μπορούσε να συνεχίσει τα δικά του, μα και οι απαιτήσεις της δουλειάς ήταν λίγες. Ασφαλώς οι αιτήσεις για ένα διπλωμα ευρεσιτεχνίας (για παραδειγμα, μια εφεύρεση αφορούσε έναν βελτιωμένο τύπο δίκαννου!) δεν είχαν ανάρχη ένα μυαλό όπως εκείνου για να τις κρίνει.

Σε αυτό ωστόσο το ελάχιστα ακαδημαϊκό περιβάλλον γεννήθηκαν, το 1905, τέσσερις από τις σημαντικότερες εργασίες της φυσικής. Μία από αυτές, υπό τον σεμνό τίτλο «Η ηλεκτροδυναμική των κινούμενων σωμάτων», απαντούσε στο παράδοξο ενός ταξιδιώτη που τρέζει με την ταχύτητα του φωτός. Η απάντηση αυτή, που έμελλε να μεινει στην ιστορία ως Ειδική Θεωρία της Σχετικότητας, συνέδεσε το φως με τον χρόνο και τον χρόνο με τον χώρο. Αζόμη, την ώλη με την ενέργεια - σύνδεση που, για το καλό ή το κακό, άλλαξε τη μορφή του κόσμου. Μία δεκαετία αργότερα, ο Αϊνστάιν θα διαμορφώσει τη Γενική Θεωρία της Σχετικότητας, δίνοντας στη βαρυτική έλξη το βαθύτερό της περιεχόμενο και αποδεικνύοντας τη διατλογή της με τον χωρόχρονο. Λίγοι γνωρίζουν άλλωστε ότι μια από τις πρώτιμες εργασίες του Αϊνστάιν άνοιξε θεωρητικά τον δρόμο για την ανακάλυψη των λείψεων.

Αυτή ωστόσο η ανεπανάληπτη ιδιοτυπία στη σύλληψη και στη δημιουργία νέων ιδεών στάθηκε αφοδός πολέμιος στην άλλη μεγάλη επανάσταση των αιώνων μας, την κβαντική μηχανική. Λέγεται ότι τον ενοχλούντες φοβερά η εισαγωγή των πιθανοτήτων που η θεωρία αυτή χρησιμοποιούσε για την ερμηνεία του κόσμου, των ηλεκτρονίων, των πυρηνών και των ατόμων. «Ο Θεός δεν παιζει ζάρια με τον κόσμο», αντέτεινε κατηγορηματικά. Πράγμα που ωστόσο δεν εμπόδισε την κβαντομηχανική να αποβεί η αναμφιθήτη θεωρία του ατομικού κόσμου και η φίλα κάθε τεχνολογίκης εξέλιξης του καιρού μας.

Έχω την άποψη ότι η αντίθεση αυτή του Αϊνστάιν, που έχει σχολιαστεί και προβληματίσει πολλούς, δεν είχε τόσο ως βάση τις επιστημονικές ή φιλοσοφικές του πεποιθήσεις. Θα ήταν περίεργο, μια διάνοια των δικών του δινατοτήτων, να αρνείται πεισματικά τη μαθηματική και πειραματική αλήθεια της νέας θεωρίας. Περισσότερο από αυτό, ο Αϊνστάιν ήθελε να παραμείνει ο αριστοκράτης που δεν συμβιβάζοταν εύκολα με το καινούριο, ο προφήτης μας θρησκείας που δεν καταδεχόταν να γίνει ο απλός οπαδός μας νέας.

[Βίβλια, 30.4.1995]

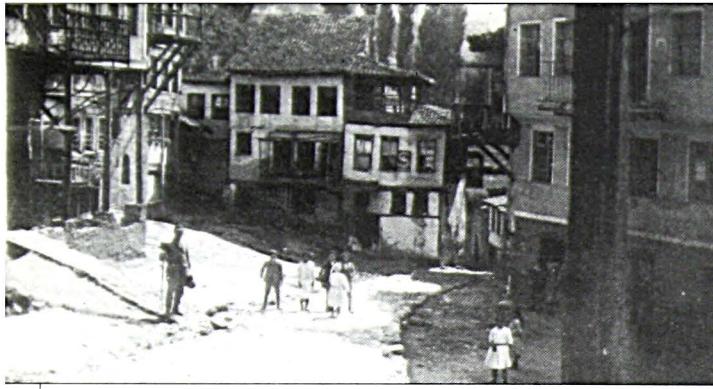
ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΩΝ ΡΩ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ
ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:

Ο Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ. ΝΙΣΗΜ ΜΑΪΣ
Συνημένη 2 • 104 39 ΑΘΗΝΑ

Διανέμεται Δωρεάν

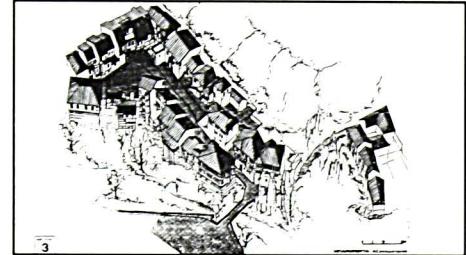

Βέροια: στο κάτω αριστερά μέρος η κάτω πύλη της εβραϊκής συνοικίας προς την πλευρά της Μπαρμπούτας.

Βέροια: κάτια οδός της εβραϊκής συνοικίας παραμένη από την επάνω πύλη.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Οχ. Τάσος Καραναστάσης, του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης είχε την ενηγενική πρωτοβουλία να συγχεινθούσει διάφορα δημοσιεύματα για την Ισραηλιτική Κοινότητα Βέροιας, τα οποία δημοσιεύουμε παρακάτω. Ο ίδιος μας έστειλε και τις δημοσιεύμενες φωτογραφίες από ταχυδομικά δελτάρια της περιόδου 1917-18.

Αξιονομετρικό σκαρίφημα της εβραϊκής συνοικίας της Βέροιας (Ν. Καλογήρου και συνεργάτες: Α. Καλογήρου, Γ. Κοντούπης, Γ. Παλάσκας «Το ιστορικό κέντρο της Βέροιας - μια πρόταση αναπλάσης του αστικού χώρου», Πόλη και Περιφέρεια, 8 Σεπτ.-Δεκ. 1983, 124).

Κατοχική Ανάμνηση

Του ς. ΣΤ. ΧΡ. ΣΒΑΡΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΟΜΟΡΦΟ αναμνηστικό κείμενο των παδικών του χρόνων δημοσιεύει ο φίλος και συμπατριώτης συγγραφέας Νίκος Σιδημόπουλος στο δόγμανο του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου της Ελλάδος «Χρονικά» του μηνός Ιούνιου 1981.

Με επίκεντρο έναν παλιό του παδικό φίλο ένα Εβραϊκό που λόγω της κοντογειτούνας του το Δαβίδικο αναπλάθει όλα τα αλλοτινά του βιώματα αλλά και με παραστατική δύναμη μιας ξαναζωντανεύει τη Βέροια που συγά-σιγά άλλαξε την παφαδοσιακή της φυσιογνωμία για να προσαρμοστεί κι αυτή στις επιταγές του σύγχρονου τεχνικού πολιτισμού που καλπάζει.

Ο Δαβίδιος αδικημένος οργανικά απ' τη φύση και καμπούρης, είχε μιαλό ξυνόραφη και γνώστες απέραντες. Αυτές οι ιδιότητες έκαναν στενό φίλο του φίλου μου, Νίκου, τον καμπούρη και ασθματικό Δαβίδιο. Παφέα αρχώριστη στα ποτάμια και στις αλάνες αλλά και μέσα στην παλιά Εβραϊκή συνοικία της πολιτείας στη «Χάβρα».

Τα περιγραφικά στοιχεία του συγγραφέα είναι εμπλούτισμένα με τέσσερες χαρακτηριστικές φωτογραφίες της Εβραϊκής συνοικίας της Βέροιας, έργο του καλλιτέχνη φωτογράφου κ. Αντώνη Γιαννάκη.

Αλλά ο σκοπός του σημειώματος αυτού είναι μια ανάμνηση απ' την τραγική ιστορία της Γερμανικής κατοχής. Οι Εβραίοι υπό διαγμόν. Αργότερα με κίτρινο άστρο του Δαβίδι θα οδηγηθούν ως πρόβατα επί σφραγήν στα κρεματόφιλα της γενοκτονίας.

Διοικητικοί και έζυντοι Εβραίοι της πόλης μιας ζήτησαν τη βοήθεια των αντιστασιακών οργανώσεων και γλίτωσαν από βέβαιο θάνατο στην προστασία του βουνού του απάτητου ψηλά στα Πιέρια.

Οσοι δεν ακολούθησαν τους πρωτοστάτες αυτής της φυγής, αλίμονο δεν γλίτωσαν. Ο συγγραφέας όπως αναφέρει, ξεσήκωσε πολλούς Εβραίους φίλους του για το βουνό και τους έσωσε απ' το χαμό. Φυσικά απ' τους πρώτους που μίλησε ήταν ο φίλος του ο

Δαβίδιος ο οποίος σύμφωνα με τους συνωμοτικούς κανόνες είχε διχτυωθεί ουρανοειδώς για την αναζώηση της σωτηρίας.

Δύσκολες στιγμές της ιστορίας που μιας φέρνουν διατεραστικό ρύγχος μόνο με τη θυμησή τους. Η εξαγρίωση των πολιτισμένων αριών για την ολοκληρωτική εξόντωση του Εβραϊκού στοιχείου θα αποτελεί αιώνιο κι ανεξίτηλο στίγμα για τον άνθρωπο.

Αλλά δεν ήταν ο φόβος κι ο τρόμος μόνον, οι κατακτητές διώχτες, ήταν και οι πληρωμένοι προδότες και συνεργάτες των Γερμανών. Βέβαια τα λαομίστα αυτά καρκινώματα τα έχει καταδικάσει οριστικά και αμετάκλητα η ιστορία. Ωστόσο σαν συνειδηματική παράσταση της φυγής στο βούνο του Δαβίδιου και της ουρανοειδώς του θ' αναφερθό στην προσπάθεια ενός άλλου συμπατριώτη Εβραίου να διατλεύσει τον Αλιάκμονα και να πιάσει τις ανηφοριές των Πιερίων για να γλιτώσει το θάνατο.

Ήταν ομόφρος άντρας, ψηλός κι ευθυτενής, ένας τραπεζίτης που ξεχνώ τ' όνομά του, που καθόταν απέναντι απ' τον παλιό κινηματογράφο «Ζάπτειο». Ο δυστυχής έπεσε στα νύχια ενός προδότη των Γερμανών κι αφού πλήρωσε ακετό χυσσάφι κατάφερε να φτάσει μέχρι των «Πόρων» του ποταμού. Εκεί όμως του είχε στήσει ενέδρα ο «σωτήρας» του και με τ' όπλο του τον σταμάτησε.

- Μη νομίζεις ότι θα γλιτώσεις τόσο φτηνά, θέλω κι άλλες λίρες.

- Μα δεν έχω πατριώτη μαζί μου.

- Να πας στην πόλη και να μου φέρεις.

Ο διστυχός Εβραίος κάτω από την προσταγή της βίας ξαναγύρισε δύο ώρες δρόμο πίσω στην πολιτεία στο σπίτι του για να φέρει συμπληρωματικό τύμημα, της σωτηρίας του στον αδισταχτό προδότη. Τύχη όμως ειρωνική και περιπτώχη του ταύτισε στις σκάλες το πόδι του κι έτοιμη έμεινε ακινητοποιημένος και πιάστηκε με άλλους Εβραίους για να οδηγηθούν την επομένη στην πορεία του θανάτου.

Κάποτε η πατρίδα λευτερώθηκε. Οσοι Εβραίοι κρύψτηκαν ψηλά στα βουνά σώθηκαν. Γύρισαν πάλι στην πολιτεία και στα έργα τους και μαζί μ' αυτούς κι ο καμπούνος ο Δαβίδος με την οικογένειά του.

Και μια ευτράπελη παρένθεση, που ίσως δεν την ξέρει ο φίλος μου ο Νίκος Σιδηρόπουλος. Ο πατέρας του Δαβίδου ο Μορδούχ Αζαριά, άνθρωπος γαλαντόμος, έλεγε τότε σε κάτι στελέχη της οργάνωσης: Καλό αυτό το ΕΑΜ συναγωνιστά, μας γλίτωσε απάνω στο βουνό, αλλά δεν γένεται να έχουμε κι ένα βασιλιά; κρίμα δεν είναι;

Οπωσδήποτε δεν ήταν παιδική αφέλεια, μήτε άγνοια της τότε πολιτικής πραγματικότητας· ο πανέξυπνος έμπορος Εβραίος, έγινε μ' αυτόν τον ιδιότυπο τρόπο μια πρόβλεψη για όσα έμελλαν να επακολουθήσουν στον τόπο μας.

[Δημοσιεύθηκε στα Βεροώτικα Χρονικά, με τίτλο «Ιστορικές αναδρομές και μνήμες. Ανθρωποι και τόποι». Βέροια 1983.]

Εβραϊκά

- Του κ. ΓΙΑΝΝΗ ΑΛΕΞΙΑΔΗ

ΠΕΡΙΜΑΝΔΡΩΜΕΝΗ συνοικία μεταξύ πλατειών Ωρολογίου και ποταμού (Τριποτάμου). Από τη Νοτία πλευρά τα κτίρια όπου τα Γραφεία της Μεραρχίας (σήμερα Στρατ. Λέσχη), Ταχινδρομείον, Φυλακές που δεν υπάρχουν τώρα, από την Ανατολική πλευρά δρόμος οδός Χης Μεραρχίας, την Δυτική Φυλακές, Ποταμός και την Βορεία πλευρά πάλιν ποταμός, ψηλά τα σπίτια σε περίπου βάθος και κάτω η περιβόητη Καραμάζη. Από πάνω μεγάλη πόρτα είσοδος και κάτω πρός το ποτάμι μεγάλη πόρτα, είσοδος βέβαια και έξοδος. Μέσα σ' αυτόν τον μαχαλά που ένα καλντιζόμενο οδήγησε από την μια πόρτα στην άλλη, δεξιά και αριστερά σπίτια ξύλινα, τοατμάδες κ.λπ. και σε μια άλλη πρός την Βορεία πλευρά η Χάρβα (Συναγωγή). Εννεακόσιοι περίπου υπολογίζοντο οι κάτοικοι Εβραίοι της Βέροιας μικροί-μεγάλοι, άνδρες-γυναίκες. Όλοι αυτοί οδηγήθηκαν από τους Γερμανούς το 1943 στα κομεταρία της Γερμανίας και εξηγανίσθησαν, εκτός ελαχίστων που είχαν την έμπνευση να αναχωρήσουν στα βουνά και εκεί σώθηκαν με την φροντίδα των χωριών των Πιερίων και των ανταρτών του ΕΛΛΑΣ.

Ζούσαν αιώνες στη Βέροια μέσα σ' αυτόν τον μαχαλά και αργότερα μερικοί ξεπότισαν και έκαναν σπίτια έξω από τον μαχαλά επί της οδού Χ. Μεραρχίας. Φοβισμένος λαός, πότε παρακαλώντας τους Τούρκους και πότε τους Έλληνας προεστούς, αλλά πρώτα το συμφέρον σαν βασικός γνώμονας της ζωής τους. Ήσυχοι δύως και καλοί έμποροι και επαγγελματίαι. Εν τη κατανάλωσει το κέρδος ήταν η βασική αρχή του εμπορίου τους. Φυσικά όλοι επαγγελματίαι, έμποροι, μικροπωληταί, κ.λπ. και κανένας γεωργός, κανένας ασχολούμενος με την γη. Η πρώτη σκέψης τους ήταν η από πάσης πλευράς ασφάλειά τους, και ειδικότερα στην εργασία, στο κέρδος.

Εκεί στριμωγμένοι στον μαχαλά τους, στην χάρβα τους, στις γιορτές τους, μυστικότης και σκύψιμο το κεφάλι σε όποιον νόμιζαν για ισχυρό ωλά από μέσα πονηρία και το μέγας.

έλεος. Δεν έβγαιναν πολύ έξω, ιδιαιτέρως οι γυναίκες και τα παιδιά. Και όταν μια ημέρα ξεκίνησε το σχολείο με μαθητάς και διδασκάλους για τις Σαραντόβρυσες για επόδημη τούς κτύπησαν οι Τούρκοι. Την επομένη, επιτροπή από τον χαράμη (ιερέα) και προετούς εβραίους πήγε στον Καΐμακάμη για παραπόνα, άσουναν σε ανωτηρικό τον Καΐμακάμη να τους λέγει: Βρε γιαγουντήδες αφού έχετε δίτλα οις την Μπαμπούτια πουα δουνειά είχατε στις Σαραντόβρυσες; Αυτή ήταν η Τουρκική δικαιοσύνη. Αυτά όλα τους έκαναν να ζουν περιορισμένοι και πάντοτε φοβισμένοι, αλλά πάντοτε με την εξιτνάδα και πονηρία τους, εξεταλλευτά του παντός.

[Βερωώτικες Αράδες, (Ιστορικά Σημειώματα), Θεοφαλονίκη 1983]

Η Εθνική Αντίσταση

Ο κ. Σωτήρης Μπίσμπας, πρώην εκπαιδευτικός - Βέροια, δίνει και τα παρακάτω στοιχεία για τον ρόλο της Εθνικής Αντίστασης στη συντηρία των Εβραίων της πόλης του:

Ιον. Το ΕΑΜ Βέροιας εξεδήλωσε την απόφαση του να διασφωίσει το σύνολο των συγκοτότιών μας ισχαρητών, μεταφέροντάς τους στα βουνοχώρια των Πιερίων Σικιά-Χαράδρα-Ελαφίνια-Πολυδένδρι-Σηφειά-Πίζωματα και Δάσκιο - 600 ψυχές περίπου. Ομως η τοπική αγροτική επιστιτούσική παραγωγή αυτών των χωριών δεν εκάλυπτε ούτε τις ανάγκες των ντόπιων κατοίκων τους.

Εργετεί συνεπώς να γίνουν μεγάλες επιστιτούσικές προμήθειες από τον πλονοιότιτο κάμπτο μας - εργετεί να συνεισφέρουν οικονομικά οι πλονοιότεροι των Εβραίων. Ανατεθήκε στους δικηγόρους Περισσοφάτη και Γιαμά, να κάνουν τις σχετικές διατροφικαπονεις με τους προύνοντες: τραπεζίτη Γιαζό, μεγάλυπορούς Σαλφάτη, Μεναχέμ Στρούμπιτσα, Αζαριά, σιτεμπόρο Χαμι κ.λπ.

Σον. Στις αρχές Απριλίου 1943 πληροφορήθηκε (το ΕΑΜ) πως δύο μεγάλες ομάδες (η μία υπό τους Γιαζό-Αζαριά-Σαλφάτη, η άλλη υπό του Μεναχέμ Στρούμπιτσα) θα κατέφευγαν στα Πιέρια, συνεννοήμενες με γνωστούς σ' αυτους χωρισκους.

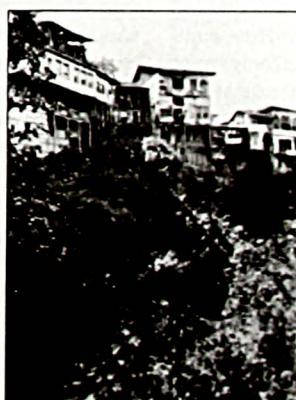
Ζον. Για την προστασία τους υπό τη σκέπη του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ειδοποιήθηκε ο δικηγόρος Γιάννης Γιαμάς (είχε καταταχεί στο Αρχηγείο Πιερίων) να βρίσκεται στο Μοναστήρι του Προδόρου για να τους υποδεχθεί, να τους βεβιάσει ότι θα έχουν την προστασία μας. Την 14 Απριλίου, η ομάδα Γιαζό-Αζαριά-Σαλφάτη (140 περίπου ψυχές) έφθασε στο Μοναστήρι και οι Γιαζό - οδοντιατρός Αζαριά (ο τωρα καθηγητής Παν/μιου) συναντήθηκαν με τον κ. Γιαμά και βεβιώθηκαν για την ασφαλή διαμονή τους - βέβαιοι πλέον πως κανένας δεν τολμούσε να τους προδώσει στους Γερμανούς.

4ον. Χάρις στην άμεση προστασία του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ ο μόνος φανίνος (χαράμης) που επέζησε ήταν ο Χανανία Αζαριά, τον οποίο είχε υπό την άμεση συμπαράστασή του ο κ. Γιαμάς: τον ίδιο τοποθέτησε σύνδεσμο την πλεγκαφείον στη Μέση Μηλά, την δε γυναικα του σαν οικονόμο του Επαρχείου.

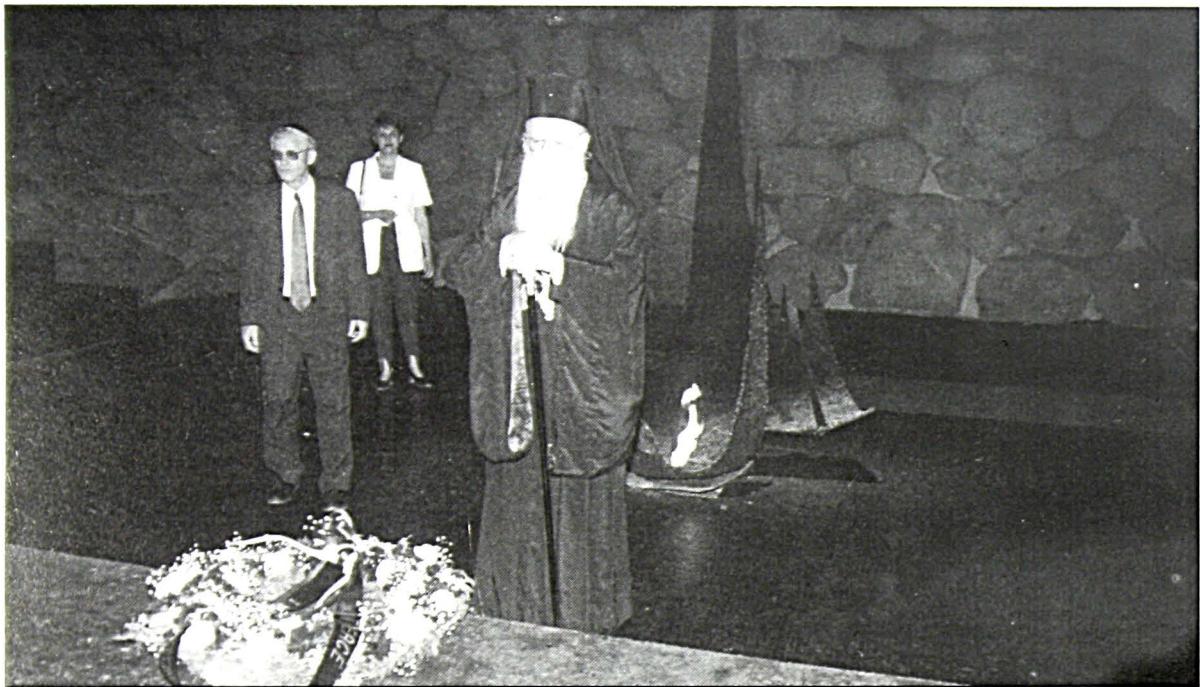
[Στοιχεία για την Ιστορία της Κοινότητας Βέροιας έχουν δημοσιευτεί στα Χρονικά στα τεύχη 11, 35/οελ. 17, 48/10, 68/34, 105/15, 131/5, 132/13 και 132/8]

Βέροια: Λόρμος στην εβραϊκή συνοικία.

Βέροια: Εβραϊκή πλευρά της εβραϊκής συνοικίας με τα σπίτια της κτισμένα πάνω στις απόκρημνες οχύες του ποταμού.

Μία ακόμη φωτογραφία από την επίσκεψη του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίον, ενώ στη φωτογραφία του εξωφύλλου ο Αρχιεράς της Ορθόδοξιας εικονίζεται προ των τείχους των Δαρενών.

Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

To Συνέδριο Βρυξελλών διά τα «κρυμμένα παιδιά»

Πάνω και πέρα από τη σιωπή του χρόνου. Πάνω και πέρα από τον ειδιμοτισμό των καιρών μας που έχουν καρφωθεί στο σήμερα και τις ευκαιριακές χαρές. Η κραυγή κάποιων παιδιών από την Ευρώπη. Κάποιων κυνηγημένων παιδιών που έζησαν την απόγνωση και τη βία του πολέμου.

Μισός αιώνας από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και το κλείσιμο των στρατοπέδων, στην καρδιά της Ευρώπης, τις Βρυξέλλες, έγινε μια συγκέντρωση μνήμης. Κορυφαίες προσωπικότητες, πνευματικοί άνθρωποι, πανεπιστημιακοί καθηγητές, πολιτικοί, επιστήμονες διεθνούς κύρους συγκεντρώθηκαν στο μεγάλο αμφιθέατρο του Ελεύθερου Πανεπιστημίου των Βρυξελλών «για να θιμηθούν» και να θιμίσουν στην εφησυχασμένη ανθρωπότητα ότι η βία είναι ένα διαχρονικό φαινόμενο που απλώνει όλο και περισσότερο τα πλοκάμια της σ' Ανατολή και Δύση.

Πόσες εστίες πολέμου σ' όλον τον κόσμο! Πόσοι δικτάτορες και δικτατορίσκοι που περιμένουν την κατάλληλη ευκαιρία για να δείξουν το αληθινό πρόσωπό τους, που κάποιες φορές καλύπτεται με το πρόσχημα του κοινοβουλευτισμού. Και πάνω απ' όλα, πόσα παιδιά, χιλιάδες ή και εκατομμύρια, ζουν κάτω από τις πιο τρα-

γικές συνθήκες βίας ή πεθαίνονταν καθημερινά από την πείνα, τη δίγρα, τις επιδημίες και την κακουχία.

Τα «Παιδιά της Ευρώπης», που βρέθηκαν στην οικουμενική σύναξη των Βρυξελλών, ήταν «τα κρυμμένα παιδιά» - αδελφια ιδεατά της Άννας Φρανκ - που οι γονείς τους σύρθηκαν στα στρατόπεδα του θανάτου. Αυτά, για να γλυτώσουν από τον παραλογισμό της μισαλλοδοξίας υποχρεώθηκαν να κρύβονται.

Κάθε σύνεδρος, και μια ανθρώπινη περίπτωση. Στη Βαρσοβία ή το Παρίσι. Στις Βρυξέλλες ή στο Αμστερνταμ. Στην Αθήνα ή την Πράγα. Κυνηγημένοι και καταζητούμενοι στην πολύ νεαρή τους ηλικία, με μόνη κατηγορία την Εβραϊκή τους καταγωγή. Ποιν μάθουν να παιζούν και να γελούν, όπως τ' άλλα παιδιά, έμαθαν να φοβιούνται και να κρύβονται σε μυστικές σοφίτες ή σε ανήλια υπόγεια. Δεν μπορούσαν να κυκλοφορούν στους δρόμους, ούτε να βλέπουν κάποιους γνωστούς ή φίλους. Η μόνη τους επαφή με τον έξω κόσμο ήταν κάποιο φυλικό πρόσωπο που τους πήγαινε τα λιγοστά απαραίτητα για να επιβιώσουν.

Σήμερα, μισόν αιώνα μετά, τα «Κρυμμένα Παιδιά», όσα επέζησαν, προσπαθούν με κάθε τρόπο, με συνέδρια, βιβλία, ταινίες, εκθέσεις και δημοσιεύματα σ' εφημερίδες

και περιοδικά, να βοηθήσουν την ανθρωπότητα να μην ξαναπέσει στην κόλαση του αλόγιστου φανατισμού.

Η Πρόεδρος του Βελγικού Συνδέσμου των «Κρητικών Παιδιών», η κ. Σοφία Ρέντμαν, αγωνίζεται, όπως κι όσο μπορεί, με αδάμαστη πίστη, ν' αποδείξει ότι έστω κι αν χρειασθούν ακόμη δύσκολοι κι επίπονοι αγώνες, θα έρθει κάποτε η μέρα που η Ενωμένη Ευρώπη θα βασιζεται στις αιώνιες αξίες του Ανθρώπου, χωρίς προκαταλήψεις και χωρίς ρατσισμό.

- Τα παιδιά του κόσμου πρέπει να ζήσουν μια καλύτερη ζωή, δίχως μίσος, μ' ένα πνεύμα ειρηνικής συμβίωσης και συνύπαρξης, λέει με βαθύτα πίστη. Κι αυτός ο σκοπός δεν είναι ουτοπία ή ζήμαρα. Φτάνει εμείς που ζήσαμε τις τραγικές εμπειρίες του πολέμου και της μισαλλοδοξίας, να μην τις αφήσουμε να θίσουν.

Γι' αυτό το σύνολο έγινε η συνάντηση των Βρυξελλών και γι' αυτόν είναι αποφασισμένοι να εργασθούν οι χώλοι και πλέον σύνεδροι. Είναι ένας ειρηνικός αγώνας που κλείνει μέσα του τη δικαίωση. Ποτέ πια, όσο κι αν αυτό φαίνεται μακρινό κι ανεφάρμοστο, δεν πρέπει να υπάρξουν «κρητικά παιδιά», για να γλυτώσουν από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης ή από την εκτέλεση. Ποτέ πια!

ΝΕΣΤΟΡΑΣ ΜΑΤΣΑΣ
(Εστία, 19.5.95)

Εκδόσεις

✓ Έρρικα Αμαρίλιο - Κούνιο: «Πενήντα χρόνια μετά: Αναμνήσεις μιας Σαλονικιώτισσας Εβραίας». Επιμέλεια: Φρ. Αμπατζοπούλου (Εκδόσεις: «Παρατηρητής», Θεσσαλονίκη 1995).

ΜΙΣΟΝ ΑΙΩΝΑ αργότερα, μια Θεσσαλονικιά Εβραία μαργείται την προσωπική της ιστορία. Η Ε. Κούνιο ξεκινά τη βιογραφία της από την αρχή. Ο έρωτας των δικών της και η Θεσσαλονίκη της δεκαετίας του '20. Και στη συνέχεια, μια παιδική ζωή ήρεμη κι ευτυχισμένη, μέχρι το 1939, όταν αρχίζει ο Πόλεμος. Τα περιστατικά που ακολουθούν - η ανωγαπατική εγκατάλευψη του σπιτιού τους, το γκέτο, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης - τα ανιστορεί με λεπτομέρειες, απλά και καθημερινά, όπως τα έζησε, χωρίς να αφήνεται στη συγκίνηση. Η ίδια στάθηκε τυχερή και επέζησε, όμως τόσοι δικοί της ανθρωποι πλήρωσαν με τη ζωή τους, όχι κάποιο οφέλμα ή έστω τη συμμετοχή τους σε έναν αγώνα, αλλά το γεγονός πως γεννήθηκαν Εβραίοι...

Μαρτυρίες και ντοκουμέντα, όπως το βιβλίο της Ε. Κούνιο ή η έκθεση με λαθραία τραβηγμένες φωτογραφίες μέσα στα στρατόπεδα, που γίνεται τον Ιούνιο στο Παρίσι, χρειάζονται γιατί βοηθούν στη συντήρηση της μνήμης. Αν αρκούν, για να μην υπάρξει μια καινούργια φυγονιά θεωρητικών του κάθε είδους φυλετισμού, παραμένει ζητούμενο. Σήμερα, ο κόσμος φαίνεται περισσότερο παρά ποτέ απρόβλεπτος.

(Εποχή, 11.6.95)

Λάθαμε επίσης:

• Λ. Αλεξίου, Στ. Ζουμπουλάκη, Β. Καραποστόλη, Θ. Λίποβας: «**Ρατσιστές δεν είναι μόνο οι άλλοι**» (Εκδόσεις των Εκπαιδευτήρων «Κωστέα - Γείτονα» 1995).

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ τις εισηγήσεις που έγιναν στις 31 Μαρτίου 1994 σε σεμινάριο των Εκπαιδευτήρων με θέμα «Κοινωνική βία και νεανική επιθετικότητα».

• Laurent Chabry, - Annie Chabry: «**Οι Μειονότητες εθνικές και θρησκευτικές στη Μέση Ανατολή**» (Εκδόσεις «Θετίλη», 1995).

ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ είναι να ξεκαθαρίσει και να σκάνει προσιτά σε όλους τα δεδομένα που εμφανεύουν αυτήν την πολύπλοκη πραγματικότητα. Ο αναγνωστής θα βρει μια ανθρωπολογική και κοινωνικο-ψυχολογική μελέτη της καταστάσεως των μειονοτήτων στις πολλαπλές τους διαστάσεις. Επίσης, θα βρει συγχετόφενες τις διάφορες φιλοσοφίες αντιληψεις και τα θρησκευτικά δόγματα αυτών των κοινοτήτων, τα οποία πηγάζουν από τις αρχαίερες θρησκείες της Ανατολής.

Πρόκειται για μια άφιστη μετάφραση δημοσιευμένη μάλιστα στο πολυτονικό σύντημα.

• Σωτήρη Παπαστρατή: «**Μέρες του 1943-1944 στην Εύβοια**» (Εκδόσεις «Χατζηνικολή», 1995).

ΤΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ, συνοδευόμενες από γραπτά ντοκουμέντα εκείνης της εποχής, παρουσιάζει ο συγγραφέας, αναφερόμενος στην περίοδο της Κατοχής, της Αντίστασης και της Απελευθέρωσης. Ειδικό κεφάλαιο αναφέρεται στους Εβραίους της Ελλάδος.

Ανακοίνωση

Διαγωνισμός μελέτης για τον Ρωμανιώτικο Εβραϊσμό από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ανακοίνωσε την παράταση της υποβολής των μελετών για τον διαγωνισμό που έχει προκηρύξει με θέμα τον Ρωμανιώτικο Εβραϊσμό, μέχρι 30 Σεπτεμβρίου 1995.

Υπενθυμίζεται ότι στο διαγωνισμό μπορούν να λάβουν μέρος φοιτητές και νέοι επιστημονές και ότι η καλύτερη εργασία θα βραβεύεται με το συμβολικό ποσό των δρχ. 100.000 που προσέφερε το Κ.Ι.Σ. Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο τηλ. (0651) 98230 τις πρωινές ώρες.

Οι εργασίες των διαγωνιζομένων πρέπει να σταλούν εγκαίρως στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Φύλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, υπόψη του Καθηγητού κ. Μάτιαδη Γαρίδη, Δόμπολη 30, 453 32 - Ιωάννινα, με την ένδειξη «Για τον διαγωνισμό μελέτης για τον Ρωμανιώτικο Εβραϊσμό».

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ

Απόφεις του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Συνέχεια από την σελ. 2

για Έλληνες, Ιουδαίους και βαρβάρους, καθιέρωσε οριστικά ο Απόστολος των Εθνών (στην προς Ρωμαίους επιστολή του) με την περίφημη έρημη του: «ου γαρ ἐστὶ προσωποληφία παρὰ τῷ Θεῷ». Ο Ισραήλ, αντίθετα, ήθελε τον Θεό δικό του. Την αποστολή του την ευνειδητοποίησε βάζοντας τον Θεό να μιλάει αδιάκοπα για τον «λαό του», τον εκλεκτό του λαό.

ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ, λοιπόν, του Ισραήλ, ήταν βασικά διαφορετικό από το ξεκίνημα των Ελλήνων. Κι ήταν, ως ένα σημείο, ευκολότερο να διατηρήσει τη συνοχή του μες στους αιώνες ο κλειστός λαός των Ιουδαίων παρά το γένος των Ελλήνων, που είχε ανοικτές τις θύρες της ζωής και τις πύλες του πνεύματος. Άλλα ήταν κι ανάγκη για τον Ισραήλ να μείνει κλειστός. Αυχμαλωσίες, μετοικεσίες, διασπορά, κατατεργημοί σε ξένες χώρες, όλ' αυτά θα οδηγούσαν στον αφανισμό του, αν δεν έμενε πολύ κλειστός και αν δεν πίστειε ότι ο Θεός είναι μόνο δικός του.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ, τάχα, αναλογίες μεταξύ της διασποράς των Ιουδαίων και της διασποράς των Ελλήνων; Κάποιες ναι, όχι όμως πολλές. Οι δύο λαοί είναι, όμοις άλλο, οι μόνοι που έδειξαν χιλιάδων ετών αντοχή, ζώντας σε ξένες χώρες, σε ξένους τόπους. Και ήταν - και είναι - λαοί αριθμητικά μικροί. Στο σημείο τούτο συγγενεύει, επίσης, η μοιά τους.

ΣΤΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ των Ιουδαίων - στο μέγα αυτό δράμα που έχει το δικό του μεγαλείο, τον δικό του πόνο, αλλά και τα δικά του σκοτεινά χαρακτηριστικά - δε βρίσκεται αντίστοιχα φαινόμενα ούτε η αποικιακή ούτε η ατομική διασπορά των Ελλήνων.

ΣΤΑΘΗΚΑ ιδιαίτερα στο φαινόμενο της διασποράς των Ελλήνων ως πνευματικών δημιουργών, ως διδασκάλων, ως ξεχωριστών ατόμων, σε ξένες χώρες, μακριά από τις εστίες τους, μακριά κι από τις οργανωμένες παροικίες ομογενών. Στάθηκα στο φαινόμενο αυτό, γιατί είναι καταπληκτικό και μοναδικό στην ιστορία. Αποκαλύπτει το ιστορικό νόημα του Γένους μας περισσότερο από κάθε τι άλλο. Στους τελευταίους αιώνες, πρόβαλαν βέβαια και τα τέκνα του Ισραήλ στη διασπορά τους ως άτομα, ως μεγάλοι καλλιτέχνες ή μεγάλοι επιστήμονες, αλλά στη ζωή του λαού αυτού το φαινόμενο τούτο εμφανίζεται ως δευτερογενές. Αφού έμειναν

οι Ισραηλίτες της διασποράς, πολλούς αιώνες κλεισμένοι στον εαυτό τους, άρχισαν μόλις μετά τον ΙΗ' αιώνα, μετά τον αιώνα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, να ανοίγουν λίγο-λίγο - στις χώρες ειδικά που έδειξαν απέναντι τους ανεκτικότητα - τα παράθυρά τους και να αφομοιώνουν την Παιδεία που δεν είχε καμιά σχέση με τη δική τους παράδοση. Στην αφομοίωση - και πρωτότυπη αξιοποίηση - ξένων πνευματικών αγαθών έδειξαν από τότε θαυμαστή δεξιοτεχνία, αλλά η περιπτώση αυτή δεν έχει ούτε μακρινή ομοιότητα με την περιπτώση των Ελλήνων. Πρέπει μάλιστα να προσέξουμε και κάπι που είναι πολύ χαρακτηριστικό. Και στις εξαιρετικές και ελάχιστες εκείνες περιπτώσεις που, πρωτίστως, πρόβαλαν Ιουδαίοι ως καθολικότερες πνευματικές προσωπικότητες, το φαινόμενο ήταν άρρενα συνυψασμένο με την Ελληνική Παιδεία. Η αρχή έγινε ήδη στον Α' μ.Χ. αιώνα. Μια αρχή που άργησε, ύστερα, να 'χει συνέχεια, αλλά που ήταν πολύ χαρακτηριστική. Οι απώτατοι προπάτορες των καθηγητών Ιουδαϊκής καταγωγής στα πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής δεν είναι οι προφήτες του Ισραήλ, αλλά ο Φίλων και ο Ιώσηπος που έγραψαν ελληνικά στον Α' μ.Χ. αιώνα και ανήκουν στην ελληνική γραμματεία. Χίλια εκατό χρόνια αργότερα, ο περιφήμος Μαϊμονίδης (Μωϋσής μπεν Μαϊμόν) πήρε από τον Αριστοτέλη - όπως ακριβώς και ο αραβικής καταγωγής σύγχρονός τους φιλόσοφος και συμπολίτης του (γεννήθηκαν και οι δύο στην Κορδονύ της Ανδαλουσίας) Αβερρόης - και τα πνευματικά μέσα που ήταν απαραίτητα για να διαμορφώσει την προσωπικότητά του.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ, λοιπόν, αναλογία μεταξύ των δύο φαινομένων. Το φαινόμενο της διασποράς των Ελλήνων ως πνευματικών ατόμων, από τον καιρό του Πολυβίου ως τα σήμερα, είναι αυτόνομο, συνδέεται με την ίδια την ουσία του ελληνικού πνεύματος. Δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο για τα τέκνα του Ισραήλ. Ο Mendessohn ή ο Heine ή ο Marx ή ο Einstein έζησαν και αξιοποίησαν μέσα τους χωρίς άλλο τον μεγάλο ηθικό πλούτο των Ιουδαϊκών παραδόσεων, αλλά ως δημιουργικά πνεύματα είναι τέκνα όχι του Ισραήλ, αλλά της Ευρώπης. Γενεαλογικά, πρέπει να αναχθούν στην Ελλάδα, όπου για πρώτη φορά στην ιστορία του κόσμου, λόγος και τέχνη και γνώση έγιναν Παιδεία.

ENGLISH SUMMARY

of the contents of Issue No 138

JULY - AUGUST 1995

✓ The historical bonds uniting the Greeks and the Jews were dealt with by the former Greek Prime Minister university professor and academician the late Mr Panayotis Kanellopoulos, in an address delivered in Cyprus in 1966.

Inter alia, Mr Kanellopoulos stated that **“whenever the Jews stood out as figures of greater universality in the intellectual world, the phenomenon was indissolubly bound up with Greek culture.** This began in the first century AD with Philo and Josephus, who wrote in Greek and belonged to the world of Greek literature”.

✓ In a research paper entitled «The Jews, the Greeks, and anti-Semitism», Ms Anna Apostolou, a final-year student in the History Department of the Faculty of Arts of the Aristotelian University of Thessaloniki, deals with the **Jewish presence in Greece** from antiquity down to the present day. Ms Apostolou provides an objective record of the problems, but also of the creative achievements which that presence has given rise to.

✓ In his research paper on **the Jewish cemeteries of the island of Corfu**, Mr G. Zoumbos examines his subject from the Middle Ages down to modern times by means of the archives of Corfu.

✓ On the occasion of the 40th anniversary of the death of **Albert Einstein**, the Rector of the University of Crete, Mr G. Grammatikos, deals with the work and character of that great physicist.

✓ Information on the **Jewish Community of Veria** (Central Macedonia), which no longer exists, drawn from various publications in periodicals from the region, has been collected and is presented by Mr T. Karanastasis of the Centre for Byzantine Research of the University of Thessaloniki.

✓ Mr Nestoras Matsas reports on his impressions of a conference held in Brussels on the **“Hidden Children in the period of the Holocaust”**.

✓ The issue ends with book reviews.

